

Biyomedikal Dergilere Gönderilen Makalelerin Uyması Gereken Standartlar: Biyomedikal Yayınların Yazımı ve Baskıya Hazırlanması

Şubat 2006'da güncellenmiştir

Uluslararası Tıp Dergileri Editörleri Kurulu

(Uniform Requirements for Manuscripts Submitted to Biomedical Journals: Writing and Editing for Biomedical Publication- Updated February 2006- International Committee of Medical Journal Editors)

Çevirenler:

Yrd. Doç. Dr. Burak BAHADIR, Prof. Dr. Şükrü Oğuz ÖZDAMAR

Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Tıp Fakültesi Patoloji Anabilim Dalı, ZONGULDAK

I. Amaç Bildirgesi

- A. Standartlar Hakkında
- B. Standartlar'ın Potansiyel Kullanıcıları
- C. Standartlar Nasıl Kullanılmalı ?

II. Araştırmanın Oluşturulmasında ve Rapor Edilmesinde Dikkat Edilmesi Gereken Etik Kurallar

- A. Yazarlık ve Katkıda Bulunma
  - 1. Makalenin Yazarları [İlk Satırda Belirtilenler (Byline Authors)]
  - 2. Teşekkür Bölümünde Belirtilen Katılımcılar
- B. Editörlük
  - 1. Editörün Rolü
  - 2. Editör Bağımsızlığı

C. Hakem Değerlendirmesi (Peer review)

D. Çıkar Çatışması

- 1. Yazarların Bireysel Bağlantıları (sada- kat/bağlılık) ile İlişkili Potansiyel Çıkar Çatışmaları
- 2. Proje Desteği ile İlişkili Potansiyel Çıkar Çatışmaları
- 3. Editörlerin, Dergi Çalışanlarının veya Hakemlerin Bağlantıları (sada- kat/bağlılık) ile İlişkili Potansiyel Çıkar Çatışmaları

E. Mahremiyet ve Gizlilik

- 1. Hastalar ve Çalışmaya Katılanlar
- 2. Yazarlar ve Hakemler

F. Araştırmada İnsan Deneklerin ve Hayvanların Korunması

III. Biyomedikal Dergilerde Yayım ile İlgili Yayınlama ve Editörlük Konuları

A. Olumsuz Çalışmaları Yayınlama Zorunluluğu

B. Düzeltmeler, Geri Çekmeler ve “Kaygı İfadeleri”

C. Telif Hakkı

“Bu metin, ICMJE'nin yayımladığı 'Biyomedikal Dergilere Gönderilen Makalelerin Uyması Gereken Standartlar'ın Türkçe çevirisidir. ICMJE, bu çevirinin içeriğini ne desteklemekte ne de onaylamaktadır. ICMJE periyodik olarak Standartlar'ı güncellediği için, Mart 2007 tarihinde hazırlanan bu çeviri www.ICMJE.org adresinde yayımlanan şu anki resmi sürümü gerçek anlamda temsil edemeyebilir. 'Biyomedikal Dergilere Gönderilen Makalelerin Uyması Gereken Standartlar'ın resmi sürümü www.ICMJE.org adresindedir.”

D. Çakışan Yayınlar

1. Çift Yayın Gönderme
2. Fazla Sayıda Yayın
3. Kabul Edilebilir İkinci Yayın
4. Aynı Çalışmayı Esas Alan Makaleler Arasındaki Rekabet
  - a. Analiz ve Yorum Farklılıkları
  - b. Bildirilen Yöntem veya Sonuçlardaki Farklılıklar
5. Aynı Veri Tabanını Kullanan Makaleler Arasındaki Rekabet

E. İletişim

F. Ekler, Özel Konu Sayıları ve Özel Seriler

G. Elektronik Yayın

H. İlanlar

I. Medikal Dergiler ve Genel Anlamda Medya

J. Klinik Deneyleri Onay Zorunluluğu

IV. Makaleyi Hazırlama ve Sunma

A. Biyomedikal Bir Dergiye Sunulacak Makalenin Hazırlanması

1.
  - a. Genel Prensipler
  - b. Özel Çalışma Tasarıları İçin Yazım Kuralları
2. Başlık Sayfası
3. Çıkar Çatışması Beyanı Sayfası
4. Özet ve Anahtar Kelimeler
5. Giriş
6. Yöntemler
  - a. Katılımcıların Seçimi ve Tanımı
  - b. Teknik Bilgiler
  - c. İstatistik
7. Sonuçlar
8. Tartışma
9. Kaynaklar
  - a. Kaynaklarla İlgili Genel Kurallar
  - b. Kaynak Stili ve Formatı
10. Tablolar
11. Resimler (Şekiller)
12. Resim (Şekil) Altyazıları
13. Ölçü Birimleri
14. Kısaltmalar ve Semboller

B. Makalenin Dergiye Gönderilmesi

V. Kaynaklar

A. Bu Belgede Kullanılan Basılı Kaynaklar

B. Biyomedikal Dergilerle İlişkili Diğer Bilgi Kaynakları

VI. Uluslararası Tıp Dergileri Editörleri Kurulu Hakkında

VII. “Standartlar”ın Yazarları

VIII. Standartların Kullanımı, Dağıtımı ve Çevirisi

IX. Sorular için

I. Amaç Bildirgesi

I. A. Standartlar Hakkında

Genel medikal dergilerin editörlerinden oluşan küçük bir grup 1978'de Vancouver, British Columbia'da, dergilerine gönderilen makalelerin formatı için rehber oluşturmak amacıyla bir araya geldiler. Grup, Vancouver Grubu olarak tanınmaya başladı. ABD Ulusal Tıp Kütüphanesi (U.S. National Library of Medicine-NLM) tarafından oluşturulmuş bibliyografik kaynaklara dair formatları da içeren Standartlar (Uniform Requirements), ilk kez 1979'da yayınlandı. Vancouver Grubu genişledi ve yıllık olarak toplanan Uluslararası Tıp Dergileri Editörleri Kurulu (International Committee of Medical Journal Editors-ICMJE) halini aldı. ICMJE, zamanla biyomedikal dergilerde yayım ile ilişkili etik kuralları da içerecek şekilde kapsamını genişletti.

ICMJE, “Biyomedikal Dergilere Gönderilen Makalelerin Uyması Gereken Standartlar”ın (Uniform Requirements for Manuscripts Submitted to Biomedical Journals) birçok sürümünü gerçekleştirdi. Yıllar ilerledikçe makale hazırlamanın ötesinde, yayın politikasında “Diğer Durumlar”ın (Separate Statements) oluşması ile sonuçlanan bazı noktalar ortaya çıktı. Standartlar,

bütün bir belge olarak 1997'de gözden geçirildi; bölümleri Mayıs 1999 ve Mayıs 2000'de güncel hale getirildi. Mayıs 2001'de potansiyel çıkar çatışmaları ile ilgili bölümler gözden geçirildi. Kurul, 2003'te tüm belgeyi tekrar gözden geçirdi ve yeniden düzenledi; "Diğer Durumlar"ı metnin içine dahil etti. Kurul, bu son gözden geçirmeyi 2005'te hazırladı.

"Biyomedikal Dergilere Gönderilen Makalelerin Uyması Gereken Standartlar"ın tamamı, eğitim amacıyla, kâr amaçlı olmadan, telif hakkı aranmaksızın çoğaltılabilir; kurul bu yayının yaygınlaştırılmasını desteklemektedir.

"Standartlar"ı kullanmayı kabul eden dergilerden, koşullarının (requirements) "Standartlar" ile uyumlu olduğunu "Yazarlar için Bilgiler" kısmında belirtmeleri ve bu edisyonu da kaynak olarak göstermeleri istenmektedir. "Standartlar"a uyan bir yayın olarak www.ICMJE.org sitesinde yer almak isteyen dergiler ICMJE sekreteryasına başvurmalıdır.

ICMJE genel tıp dergilerini kapsayan küçük bir çalışma grubudur, herkese açık üyeli bir kuruluş değildir. ICMJE, bazen yeni bir dergi veya kuruluşun şu anki kurul tarafından henüz oluşturulmamış zorunlu bir bakış açısını ortaya koyabileceğini düşündüğü zaman yeni bir üye veya konuk davet eder. Biyomedikal yayın işindeki editörlere veya diğer kişilere yönelik açık üyeli kuruluşlar arasında Dünya Tıp Editörleri Birliği (World Association of Medical Editors) www.WAME.org ve Bilim Editörleri Konseyi (Council of Science Editors) www.councilofscienceeditors yer alır.

I. B. Standartlar'ın Potansiyel Kullanıcıları

ICMJE, Standartlar'ı başlıca, yazar ve editörlerin ortak olarak doğru, açık ve kolayca ulaşılabilir biyomedikal çalışma raporları hazırlama ve dağıtım işlerinde yardımcı olmak amacıyla oluşturmuştur. İlk bölümleri biyomedikal dergi-

lerde makalelerin değerlendirmesi, düzeltmesi ve yayınlanması ile ilgili etik kuralları ve editör ile yazarlar arasındaki ilişkileri, "deneyimli hakemi" (peer reviewer) ve medyayı anlatmaktadır. Sonraki bölümler makalelerin hazırlanması ve sunumundaki daha teknik konulara değinmektedir. ICMJE, belgenin hem yazarların hem de editörlerin ilgileri ile doğrudan ilişkili olduğuna inanmaktadır.

Standartlar, birçok iş paydaşına (stakeholder) - hakemler, editörler, hastalar ve aileleri ve genel olarak okuyuculara - biyomedikal yazarlık ve editörlük işinin iç yüzünü görme olanağı sağlayabilir.

I. C. Standartlar Nasıl Kullanılmalı ?

Standartlar, araştırmanın oluşturulması ve bildirilmesindeki etik kuralları belirtir; yayın ve yazımda özellik taşıyan unsurlarla ilgili öneriler verir. Bu öneriler, "kanıta dayalı" olmaya çalışan yöntemli, planlı araştırma sonuçlarından daha çok, belirli bir sayıda editör ve yazarın uzun yıllar içinde edindiği ortak deneyimlerine dayanır. Mümkün olduğu yerlerde öneriler, onları doğrulayan gerekçeler ile birlikte verilmiştir; bu şekilde, belge (Standartlar) tam anlamıyla eğitimsel amaçlı hizmet vermektedir.

Yazarlar bu belgedeki önerilere uymanın yararlarını görecektir, çünkü açıklamalarda da belirtildiği gibi, böyle yapmak yayın kolaylığını artıracığı gibi, herhangi bir dergiye gönderilen yayının kalitesini ve anlaşılabilirliğini geliştirecektir. Her derginin, aynı zamanda, sadece kendi amaçlarına uyan yayın koşulları da vardır. Dolayısıyla, yazarların makaleleri için seçtikleri dergide yayınlanan dergiye özgü "Yazarlar için Bilgiler" kısmına aşına olmaları -örneğin, dergiye uygun başlıklar, gönderilebilecek yayın tipleri (örneğin, orijinal makale, derleme veya olgu sunumları)- ve bu açıklamalara uymaları gerekir. 'Ohio Medical College' da bulunan Mulford Kütüphanesi "Yazarlar için Bilgiler" ile ilgili kı-

sa ve yararlı bilgiler (compendium of instructions) sağlamaktadır.

II. Araştırmanın Oluşturulmasında ve Rapor Edilmesinde Dikkat Edilmesi Gereken Etik Kurallar

II. A Yazarlık ve Katkıda Bulunma

II. A.1. Makalenin Yazarları [İlk Satırda Belirtilenler (Byline Authors)]

“Yazar”, genellikle, yayımlanmış bir çalışmaya bağımsız entelektüel katkı sağlayan kişi olarak kabul edilir; biyomedikal yazarlığın önemli akademik, sosyal ve finansal etkileri varlığını sürdürmektedir. (1) Geçmişte, çalışmalara katılımlar -yazarlar ve teşekkürde sıralananlar- hakkında nadiren okuyuculara bilgi verilirdi. (2) Şu anda bazı dergiler, en azından orijinal araştırma makaleleri için, her katılımcının sunulan çalışmada katılımını belirten bilgileri istemekte ve yayımlamaktadır. Editörlerin bir bütün olarak işin entegrasyonundan kimin sorumlu olduğunu tanımlayan politikaların yanı sıra, katkıda bulunma ile ilgili politikalar geliştirmeleri ve uygulamaları kuvvetle özendirilmektedir.

Katkıda bulunma ve garantörlük politikaları katılımlarla ilgili belirsizliği açıkça ortadan kaldırırken, yazarlığı belirleyen katılımın niceliği ve niteliği hakkındaki soruyu çözümsüz bırakmaktadır. Uluslararası Tıp Dergileri Editörleri Kurulu, yazarlık için aşağıdaki ölçütleri önermektedir; bu ölçütler yazarları, diğer katılımcılardan ayırt eden dergiler için uygundur.

- 1) Kavram ve tasarıma veya verilerin toplanmasına veya verilerin işlenmesi ve yorumunda dikkate değer katılım, 2) makale taslağının oluşturulması veya makalenin önemli kavramsal içeriğinin düzeltilmesi ve 3) basılacak olan son sürümün onaylanması ile yazarlığa hak kazanılmış olmalıdır. Yazarlar 1,2 ve 3' teki koşulları karşılamalıdır.
- Çalışmayı, geniş ve çok merkezli bir grup

meydana getirmişse, bu grup makalenin doğrudan sorumluluğunu alan kişileri belirlemelidir (3). Bu kişiler, yukarıda tanımlanan yazarlık ölçütlerinin tamamını yerine getirmelidir; editörler bu kişilerden dergiye özgü yazar ve çıkar çatışması beyan formunu (conflict of interest disclosure form) doldurmalarını isteyecektir. Bir yazar grubu makalesini sunarken, iletişimi yürüten (corresponding) yazar belirlenmiş olan yazar sıralamasını (preferred citation) açıkça belirtmeli; grup isminin yanı sıra her yazarı tanımlamalıdır. Dergiler genellikle grubun diğer üyelerini teşekkürlerde sıralar. Ulusal Tıp Kütüphanesi (National Library of Medicine) grup isimlerini ve gruptaki her bireyin ismini dizinler. Grup, makaleden doğrudan doğruya sorumlu olarak tanımlanır.

- Fon alma, veri toplama veya araştırma grubunun üst denetçiliğini (süpervizörlüğünü) yapmak, yazarlık niteliğini kazanmak için tek başına yeterli değildir.
- Yazar olarak belirtilen herkes, yazarlık niteliğinde olmalıdır; bu nitelikte olanlar sırayla bildirilmelidir.
- Her yazar, içeriğin makul bir kısmının toplumsal sorumluluğunu alabilecek ölçüde işe yeterince katılmış olmalıdır.

Bazı dergiler, artık başlangıçtan makalenin yayınına kadar “garantörler” olarak adlandırılan bir veya daha fazla yazarın, işin bütünlüğünün uyumundan sorumlu olan kişiler olarak belirtilmesini ayrıca istemekte ve bu bilgileri yayımlamaktadırlar.

Giderek artan bir şekilde çok merkezli çalışma yazarlığı grupları oluşmaktadır. Grubun yazar olarak nitelenen tüm üyeleri yukarıda belirtilen yazarlık- la ilgili bütün ölçütleri yerine getirmelidir.

Makaledeki yazar sıralaması yardımcı yazarların ortak kararı ile belirlenmelidir. Yazarlar, sıralamanın açıklamasını yapmaya hazırlıklı olmalıdır.

II. A.2. Teşekkür Bölümünde Belirtilen Katılımcılar

Yazarlık için gerekli ölçütleri yerine getiremeyen tüm katılımcılar, “teşekkürler” (acknowledgments) bölümünde belirtilmelidir. Teşekkür edilebilecek olanlara örnek olarak, sadece teknik yardımda bulunanlar, yazımda yardım edenler veya sadece genel destek sağlayan bölüm şefleri sayılabilir. Editörler yazarlardan yazım yardımı alıp almadıklarını ve bu yardım için ödenen karşılığı (entity) tanımlamalarını istemelidir. Ayrıca finans ve materyal desteği için teşekkür edilebilir.

Çalışma materyalini sağlayan ancak katılımları yazarlıkla uyumlu olmayan kişiler “klinik araştırmacılar” veya “katılan araştırmacılar” gibi başlıklar altında toplanabilir ve görev veya katılımları, örneğin, “bilimsel danışman”, “çalışma planını gözden geçirdi”, “veri topladı” veya “çalışılan hastaları sağladı ve tedavi etti” şeklinde tanımlanabilir.

Okuyucular, onların da katkıda bulunduğu veri ve sonuçlardan anlam çıkarabilecekleri için, teşekkür edilecek kişiler yazılı onay vermek zorundadırlar.

II. B. Editörlük

II. B. 1. Editörün Rolü

Bir derginin editörü o derginin tüm içeriğinden sorumlu olan kişidir. Medikal dergi sahipleri ve editörleri, derginin belirlenen amaçları ve maliyetlerine bağımlı olarak oluşturulan ortak bir çabayı -güvenilir ve okunur bir dergi yayımlamak- paylaşır. Buna karşılık dergi sahiplerinin ve editörlerin işlevleri farklıdır. Dergi sahiplerinin, editörleri işe alma ve işten çıkarma yetkileri; ayrıca -editörlerin de mümkün olabildiğince çok katılmaları gereken- işle ilgili önemli kararları da alma yetkileri vardır. Editörler derginin yayınsal içeriğini belirlemede tam yetkili olmalı-

dır. Bu editör bağımsızlığı kavramı, editörler tarafından kararlılıkla ve hatta pozisyonlarını tehlikeye atma pahasına korunmalıdır. Uygulamada bu bağımsızlığı güvence altına almak için, editör sadece yetkili yöneticilere değil, dergi sahiplerine doğrudan ulaşabilme olanağına sahip olmalıdır.

Medikal dergi editörlerinin, genel anlaşma kavramlarını ve uyuşmazlıkların çözüm mekanizmalarını tanımlamasına ek olarak, editör haklarını ve görevlerini açıkça belirleyen bir sözleşmeleri olmalıdır.

Yayın politikasının belirlenmesinde ve sürdürülmesinde editöre yardımcı olabilecek bağımsız bir yayın danışma kurulu yararlı olabilir.

II. B. 2. Editör Bağımsızlığı

ICMJE Dünya Medikal Editörler Birliği'nin (World Association of Medical Editors) editör bağımsızlığı tanımını benimser. Bu tanım, editör bağımsızlığı veya özgürlüğü kavramının, sorumlu editörün yayın içeriği üzerinde tam yetkili olması gerektiği anlamına geldiğini vurgular. Dergi sahipleri, makalelerin seçiminde veya yayımında doğrudan veya kararları etkileyebilecek ortam oluşturmak yoluyla değerlendirme işlevine müdahale etmemelidir. Editörler, kararlarını derginin ticari başarısını düşünerek değil, çalışmanın doğruluğunu ve dergi okuyucuları açısından önemini dikkate alarak vermelidir. Editörler cezalandırılma korkusu duymaksızın tıbbın tüm yönleri hakkında kritik olan ancak sorumluluk içeren görüşlerini -bu görüşler yayımcı firmanın amaçlarına uygun düşmese bile- açıklamakta özgür olmalıdır. Editörler ve editör örgütleri, editör bağımsızlığı kavramını destekleme ve bu bağımsızlığa karşı gerçekleştirilen ciddi tecavüzleri uluslararası tıbbi, akademik ve meslek dışı toplulukların dikkatine sunma yükümlülüğüne sahiptir.

II. C. Hakem Değerlendirmesi (Peer review)

Önyargısız, bağımsız, eleştirel değerlendirme, bilimsel süreç dahil olmak üzere, tüm bilimsel çalışmaların doğal bir parçasıdır. Hakem değerlendirmesi, dergilere gönderilen makalelerin yayın kurulunda yer almayan uzmanlar tarafından eleştirel olarak değerlendirilmesidir. Dolayısıyla, hakem değerlendirmesi bilimsel sürecin önemli bir uzantısı olarak kabul edilebilir. Gerçek değeri üzerinde çok fazla çalışılmamış ve büyük oranda tartışmalı olsa da (4), hakem değerlendirmesi, editörlerin dergilerine uygun makaleyi seçmelerine; yazar ve editörlerin anlatım kalitesini geliştirme çabalarına yardımcı olur. Hakemli dergi, yayımladığı araştırma makalelerinin çoğunu gözden geçirme amacıyla dışarı gönderen dergidir. Değerlendirilmek üzere gönderilen makalelerin sayısı ve türü, değerlendirecilerin sayısı, değerlendirme yöntemleri, değerlendiricilerin fikirlerinin uygulamaya koyulması değişkenlik gösterebilir. Şeffaflık politikasının gereği olarak, her dergi “Yazarlar için Bilgiler” kısmında okuyucularına ve yazarlarına bu konuya ilişkin prensiplerini açıklamalıdır.

II. D. Çıkar Çatışmaları

Hakem değerlendirmesi işlemine duyulan güven (public trust) ve yayımlanan makalelerin güvenilirliği, kısmen yazım işlemi, hakem değerlendirmesi ve editörün karar vermesi aşamalarında çıkar çatışmalarının ne kadar iyi ele alındığına bağlıdır. Çıkar çatışması, bir yazar (veya yazarın kurumu), hakem veya editörün hareketlerini önyargılı olarak etkileyebilecek finansal veya kişisel ilişkileri (bu ilişkiler ayrıca iki yönlü sorumluluk, çakışan/iki yönlü çıkar ilişkisi veya çakışan bağlantı olarak da bilinir) bulunduğu ortaya çıkar. Bu ilişkiler, kararları göz ardı edilebilecek derecede az etkileyebilecek olandan, daha çok etkileyebilme potansiyelinde olana kadar değişkenlik gösterebilir; bütün ilişkilerin hepsi gerçek bir çıkar çatışmasına yol açmaz. Kişi, ilişkisinin bilimsel kararı üzerindeki etkisi-

ni kabul etse de etmese de, çıkar çatışması eğilimi ortaya çıkabilir. Finansal bağlantılar (istihdam, danışmanlıklar, finansal hisse sahipliği, onursallık [honoraria], ücretli uzman tanıklığı), belirlenmesi en kolay olan, derginin, yazarın ve bilimsel çalışmanın bizzat kendisinin güvenilirliğini sarsması en olası çıkar çatışmalarını oluşturmaktadır. Buna karşılık, kişisel ilişkiler, akademik rekabet veya entelektüel tutkular gibi başka nedenlerle de çatışmalar ortaya çıkabilir.

Hakemlik ve yayın işlevlerinde görev alan katılımcılar, potansiyel bir çıkar çatışmasını temsil ettiği düşünülebilecek olan tüm ilişkilerini açıklamak zorundadırlar. Bu ilişkilerin açıklanması, ayrıca editöre mektup (editorial) ve derleme (review) makaleleri açısından da önemlidir; çünkü bu tip yayınlarda önyargının saptanması orijinal araştırma makalelerine göre daha zor olabilir. Editörler, çıkar çatışması ve finansal çıkar beyanlarındaki bilgileri yayın kararlarına dayanak olarak kullanabilirler. Editörler, eğer makalenin değerlendirilmesinde önemli olduğuna inanıyorlarsa bu bilgileri yayımlamalıdır.

II. D. 1. Yazarların Bireysel Bağlantıları (sadağat/bağlılık) ile İlişkili Potansiyel Çıkar Çatışmaları

Yazarlar bir yayın, makale veya mektup gönderdiklerinde çalışmaları hakkında önyargı oluşturabilecek tüm finansal ve kişisel ilişkileri açıklamakla yükümlüdür. Belirsizliği önlemek için, yazarlar çıkar çatışması potansiyeli bulunup bulunmadığını açıkça belirtmelidir. Yazarlar, makalede başlık sayfasından sonra gelen ve konuyla ilgili ek detayları veren çıkar çatışması beyanı sayfasında ve gerekirse makaleyle birlikte gönderilen üst yazıda (cover letter) da bunu yapmalıdır. (Bakınız Bölüm IV. A. 3 Çıkar Çatışması Beyanı Sayfası)

Yazarlar yazım yardımında bulunan kişileri tanımlamalı ve bu yardım için sağlanan fonun kaynağını açıklamalıdır.

Araştırmacılar, çalışmanın katılımcılarına olası çatışmaları açıklamalı ve bunu makalelerinde belirtmelidir.

Editörlerin, ayrıca, yazarlar tarafından açıklanan olası çatışmaları ne zaman yayımlayacaklarına karar vermeleri gerekir. Eğer şüphe varsa, derginin lehinde hareket etmek en iyisidir.

II. D. 2. Proje Desteği ile İlişkili Potansiyel Çıkar Çatışmaları

Çalışmalar giderek artan bir şekilde ticari firmalardan, özel vakıflardan ve devletten ödenek almaktadır. Bu durum, araştırma hakkında önyargı oluşturma olasılığı yaratabilir ve daha da önemlisi araştırmaya karşı duyulan güveni sarıtabilir.

Bilim adamlarının yayımlanmak üzere güvenilir araştırma sonuçları verme yükümlülükleri vardır. Dahası, kişiler yaptıkları işten doğrudan sorumlu olduklarından araştırmacılar, verilere ulaşmalarını ve bağımsız olarak değerlendirme yapmalarını, makale hazırlamalarını ve bunları yayımlamalarını engelleyen anlaşmalara girmemelidir. Yazarlar, eğer varsa çalışmanın sponsorlarının -verilerin toplanmasında, değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında, makalenin yazımında ve yayın için sunulması kararındaki rollerini anlatmalıdır. Eğer destekleyici kaynağın bu tip bir katılımı söz konusu değilse, bu durum yazarlar tarafından belirtilmelidir. Sponsorların araştırmaya doğrudan katılması ile potansiyel olarak ortaya çıkan önyargılar, diğer yönetsel önyargılarla benzerlik gösterir. Bu yüzden bazı dergiler, sponsorların katılımı ile ilgili olarak yöntemler bölümünde bilgi vermeyi tercih ederler.

Editörler, sonuç olarak marka tanıtma veya kâr amacı güden bir kuruluş (agency) tarafından desteklenen bir çalışmanın yazarlarından, “Bu çalışmada tüm verilere tam olarak ulaştım; verilerin bütünlüştürülmesinin ve analizindeki doğru-

luğun tüm sorumluluğunu üstleniyorum” şeklinde bir ifadeyi imzalamalarını isteyebilir. Editörlerin özgün proje çalışmaları ile ilişkili protokol ve/veya sözleşme kopyalarını, bu çalışmaları yayıma kabul etmeden önce incelemeleri önerilmelidir. Eğer sponsor, yazarın yayın hakkı üzerinde hak iddia ediyorsa, editörler makaleyi dikkate almamayı düşünebilir.

II. D. 3. Editörlerin, Dergi Çalışanlarının veya Hakemlerin Bağlantıları (sadakat /bağlılık) ile İlişkili Potansiyel Çıkar Çatışmaları

Editörler, belirgin olarak olası çıkar çatışması bulunan hakemleri, örneğin yazarlardan herhangi biriyle aynı bölüm veya kurumda çalışanları seçmekten kaçınmalıdır. Yazarlar çoğunlukla olası çıkar çatışması -genellikle profesyonel anlamda- nedeniyle makaleyi değerlendirmesi istenmeyecek kişilerin isimlerini editörlere verirler. Yazarlardan, mümkün olduğu zaman, bu kaygılarını açıklamaları ve ispatlamaları istenmelidir; bu bilgiler, editörlerin bu tip istekleri kabul edip etmemeye karar vermelerinde önemlidir.

Hakemler, makale hakkındaki görüşlerinde önyargı oluşturabilecek olası çıkar çatışmalarını editörlere bildirmeli; eğer uygun olduğuna inanırlarsa belli makalelerin değerlendirmesinde yetkisizliklerini açıklamalıdır. Olası çatışmalar konusunda değerlendirici hakemlerin sessiz kalması, yazarların durumunda da olduğu gibi, ya açıklayamadıkları çatışmalarının olduğu ya da böyle çatışmalarının bulunmadığı anlamına gelebilir. Dolayısıyla, çatışma olup olmadığını hakemlerin de açıkça belirtmeleri ayrıca istenmelidir. Hakemler, yayımdan önce çalışmaya ait bilgileri kendi çıkarları için kullanmamalıdır.

Makaleler hakkında son kararı veren editörlerin, karar verecekleri konulardan hiç biri ile kişisel, profesyonel veya finansal ilişkilerinin olmaması gerekir. Diğer yayın çalışanları eğer yayın kararında yer alıyorsa, o sıradaki finansal çıkar

durumlarını editöre bildirmeli (yayın değerlendirilmesi ile ilgili olabileceği için) ve çıkar çatışmalarının belirdiği noktada kendilerini herhangi bir karar vermektan muaf tutmalıdır. Yayın çalışanları makalelerden edindikleri bilgileri kişisel çıkarları için kullanmamalıdır. Editörler, düzenli olarak dergi çalışanlarının bağlantıları ile ilgili olan olası çıkar çatışmaları hakkında açıklama bildirileri yayımlamalıdır.

II. E. Mahremiyet ve Gizlilik

II. E. 1. Hastalar ve Çalışmaya Katılanlar

Hastaların, “haberli izin/aydınlatılmış onam” (informed consent) olmadan bozulmaması gereken mahremiyet hakları vardır. Hastaların isimlerini, baş harflerini veya hastane numaralarını içeren tanımlayıcı bilgiler, eğer bilimsel açıdan gerekli değilse ve hasta (veya anne ve babası veya velisi) yayım için yazılı izin vermemişse, bilimsel yazılı anlatımlarda, fotoğraflarda ve soyağaçlarında yayımlanmamalıdır. Bu amaçla alınacak haberli izin için, yayımlanacak olan makale ismi verilen hastaya gösterilmelidir. Yazarlar, bu hastalara yayımdan sonra internet yoluyla ulaşılabilen hastanın kimliğini ortaya koyan bir materyalin bulunup bulunmayacağını açıklamalıdır.

Eğer gerekli değilse tanımlayıcı detaylar atlanmalıdır. Buna karşın, tam bir gizliliği sağlamak zordur; en küçük bir şüphe varlığında 'haberli izin' alınmalıdır. Örneğin, hasta fotoğraflarında göz bölgesini maskelemek gizliliği sağlamada yetersizdir. Gizliliği korumak için tanımlayıcı özellikler değiştirilirse, örneğin genetik soyağaçlarında olduğu gibi, yazarlar değişikliklerin bilimsel anlamı bozmadığının güvencesini vermeli ve editör bunu açıklamalıdır.

'Haberli izin' gerekliliği derginin “Yazarlar için Bilgiler” bölümünde yer almalıdır. 'Haberli izin' alındığı zaman, bu durum yayımlanan makalede belirtilmelidir.

II. E. 2. Yazarlar ve Hakemler

Makaleler, yazarın mahremiyetine saygı gösterilerek değerlendirilmelidir. Değerlendirme için makalelerini gönderdiklerinde yazarlar, ünlerinin ve kariyerlerinin bağlı olabileceği bilimsel çalışmalarının sonuçlarını ve yaratıcı çabalarını editörlere emanet ederler. Makalelerinin değerlendirilmesinde gizli kalması gereken detayların ortaya çıkması ile yazarların hakları çığnenebilir. Hakemlerin de editör tarafından saygı gösterilmesi gereken gizlilik hakları vardır. Gizlilik, eğer sahtecilik veya dolandırıcılık varsa açıklanmalı, aksi halde onurlandırılmalıdır.

Editörler, makale hakkındaki bilgileri (alındı belgesi, içeriği, değerlendirme işlemindeki durumu, değerlendirici hakemlerin eleştirileri veya makalenin sonucu dahil olmak üzere) yazarlar ve hakemler dışında hiç kimseye açıklamamalıdır. Bu durum, materyalin yasal kovuşturmalar için kullanılmasını da kapsar.

Editörler, değerlendirme için gönderilen makalelerin gizli iletildiğini ve yazarların özel malı olduğunu hakemlere açıkça bildirmelidir. Bundan dolayı, hakemler ve yayım grubu çalışanları, topluluk önünde yazarların çalışmalarını tartışmama ve yayımlanmadan önce makalenin fikirlerini kullanmama yoluyla yazarların haklarına saygı göstermelidir. Hakemlerin, editörün izni dışında kendi dosyaları için makalelerin kopyalarını almalarına izin verilmemeli ve bunları başkaları ile paylaşmaları engellenmelidir. Değerlendirici hakemler görüşlerini bildirdikten sonra makalenin kopyalarını geri göndermeli veya imha etmelidir. Editörler, reddedilen makalelerin kopyalarını saklamamalıdır.

Hakemlerin yorumları hakemlerin, yazarın ve editörün izni olmadan yayımlanmamalı veya başka bir yolla toplumla paylaşılmamalıdır.

Hakemlerin gizli kalması ile ilgili farklı görüşler vardır. Yazarlar hakemlerin gizli olup olmadığını

nı öğrenmek için seçtikleri derginin “Yazarlar için Bilgiler” bölümüne bakmalıdır. Yorumlar imzalı değilse, izni olmadan hakemin kimliği yazara veya başka herhangi bir kişiye açıklanmamalıdır.

Bazı dergiler, hakemlerin yorumlarını makale ile birlikte yayımlarlar. Yazarların ve hakemlerin izni olmadan böyle bir uygulama yapılmamalıdır. Buna karşılık, hakemlerin yorumları aynı makalenin diğer hakemlerine gönderilebilir (hakemlerin değerlendirme işlemleri üzerinden öğrenmelerine yardımcı olur); hakemler editörün kararından haberdar edilebilir.

II. F. Araştırmada İnsan Deneklerin ve Hayvanların Korunması

İnsan deneklerle yapılan deneyleri bildirirken yazarlar, uygulanan işlemlerin insan deneylerinden sorumlu kurulun etik standartlarına (kurumsal ve ulusal) ve 1975'te duyurulan, 2000'de gözden geçirilen Helsinki Deklarasyonu'na uygun olup olmadığını belirtmek zorundadır (5). Eğer araştırmanın Helsinki Deklarasyonu'na uygun gerçekleştirildiği tartışmalı ise yazarlar yaklaşımlarındaki gerekçeyi açıklamak ve kurumsal değerlendirme kurulunun çalışmanın şüpheli yönlerini açıkça onayladığını kanıtlamak zorundadır. Hayvan deneylerini bildirirken, yazarlara laboratuvar hayvanlarının bakımı ve kullanımı ile ilgili kurumsal ve ulusal yönergeye uyup uymadıkları sorulmalıdır.

III. Biyomedikal Dergilerde Yayım ile İlgili Yayınlama ve Editörlük Konuları

III. A. Olumsuz Çalışmaları Yayınlama Zorunluluğu

Editörler özenle hazırlanmış bir çalışmanın yayımlanmasında, okurlarını ilgilendiren önemli bir soruyu -sonuçların olumlu (geçersiz bir hipotezin kabul edilmesini sağlayan) veya olumsuz olduğunu (geçersiz bir hipotezin reddedil-

mesine yol açan)- ciddi anlamda dikkate alınmalıdır. Özellikle olumsuz çalışmaları sunmamak veya yayımlamamak derginin önyargı hanesine yazılır. Olumsuz anlam veren birçok çalışma, aslında “kuşkuya açıktır”; biyomedikal bilgilere çok az katkı yaptıkları ve dergi kaynaklarını tükettikleri için “kuşku uyandıran” çalışmaların yayımlanması sorunlu olur. Cochrane Kütüphanesi “kuşku uyandıran” çalışmaları yayımlamakla ilgilenebilir.

III. B. Düzeltmeler, Geri Çekmeler ve “Kaygı İfadeleri”

Editörler, başlangıçta yazarların çalışmalarını dürüst gözlemler üzerine kurduğunu varsaymalıdır. Buna rağmen iki tip zorluk ortaya çıkabilir.

İlki, düzeltme veya dizgi hatalarının düzeltilmesini gerektiren makalelerde görülür. Düzeltmeler numaralanmış bir sayfada oluşturulmalı; içindekiler sayfasında sıralanmalı, orijinal alıntılarını içermeli; orijinal makale ile bağıntılı (online ise benzer şekilde) olmalıdır. Yanlış, çalışmanın tüm yapısını bozacak derecede ciddi olabilir, fakat bu zayıf bir olasılıktır ve editörler ve yazarlar tarafından bireysel temelde ele alınmalıdır. Bu tip bir yanlış, araştırmanın normal akışında ortaya çıkan yeni bilimsel bilgilerin doğurduğu yetersizliklerle karıştırılmamalıdır. Bu durum, düzeltme veya geri çekmeyi gerektirmez.

İkinci tip zorluk bilimsel dolandırıcılıktır. Eğer sunulmuş veya yayımlanmış bir çalışmanın dürüstlüğü veya bütünlüğü hakkında dayanaklı bir şüphe varsa sorunun uygun yollardan, genellikle yazarların destekleyici kuruluşları tarafından izlenmesini sağlamak editörün sorumluluğundadır. Buna karşılık, bütün soruşturmayı yürütmek veya sonuca bağlamak normalde editörün görevi değildir; bu sorumluluk çalışmanın yapıldığı kurum veya ödeneği sağlayan acente ile ilgilidir. Editör son kararı derhal vermeli ve eğer sah-

tecililik içeren bir makale yayımlandıysa, dergi bir geri çekme yazısı yayımlanmalıdır. Bu tip bir soruşturma yöntemi tatminkâr bir sonuç vermezse, editör kendi soruşturmasını yapma yolunu seçebilir. Geri çekmeye alternatif olarak editör, çalışmanın oluşumu ve bütünlüğünün görünümü hakkında kaygı ifadesi yayımlamayı tercih edebilir.

Geri çekme veya kaygı ifadesi, on-line sürümünün yanısıra derginin belirgin bir bölümünde numaralanmış bir sayfada bulunmalı, içindeki sayfasında sıralanmalı ve girişinde orijinal makalenin başlığını içermelidir. Bu, basitçe bir editöre mektup şeklinde olmamalıdır. Belli durumlarda, editörün diğer sorumlulardan gelen geri çekmeleri kabul edebilmesi ile birlikte, ideal olarak geri çekmede ilk yazar, makaledeki ile aynı olmalıdır. Geri çekme metni, makalenin geri çekilme nedenini açıklamalı ve buna kaynak olarak gösterilen orijinal alıntılarının tamamını içermelidir.

Sahtecilik içeren bir yayının yazarına ait önceki çalışmaların geçerliliği üzerine hüküm verilemez. Editörler, yazarların kurumlarından dergilerinde daha önce yayımlanmış çalışmaların geçerliliğini garanti altına almalarını veya geri çekmelerini isteyebilir. Eğer bu yapılmazsa editörler, önceden yayımlanmış çalışmaların geçerliliğinin belirsiz olduğunu vurgulayan bir duyuruda bulunma yolunu tercih edebilirler.

III. C. Telif Hakkı

Birçok biyomedikal dergi yazarların telif haklarını dergiye devretmelerini ister. Buna karşılık, giderek sayıları artan “açık girişli” dergilerde yazarların telif hakkını dergiye devretmesi gerekmemektedir. Editörler, telif hakkındaki konularını yazarlara ve dergilerindeki yayın içeriğini kullanabilecek diğer kişilere açıkça belirtmelidir. Belirli bir dergideki makalelerin telif hakkı durumu değişkenlik gösterebilir: İçeriğin bir kısmının telif hakkı alınmayabilir (örneğin,

ABD ve diğer bazı ülkelerde çalışanların iş sürecinde yazdığı makaleler); editörler telif hakkından diğer kişiler lehine feragat edebilir; bazıları bir dizi haklarla korunabilir (örneğin, elektronik yayınlar dahil olmak üzere dergi dışı yayınlarda kullanım izni verilebilir).

III. D. Çakışan Yayınlar

III. D. 1. Çift Yayın Gönderme

Çoğu biyomedikal dergi, aynı anda başka dergilerde de değerlendirilen makaleleri dikkate almaz. Bu politikanın oluşmasına yol açan temel nedenler arasında şunlar yer almaktadır: 1) Aynı anda birden çok dergiye gönderilen bir makale üzerinde, iki (veya daha fazla) dergi yayın hakkı iddia ettiğinde ortaya çıkabilecek anlaşmazlık olasılığı; 2) İki veya daha fazla derginin bilmeden ve gereksiz olarak aynı makalenin hakemlik ve yayın işlerini yürütmesi ve aynı makaleyi yayımlaması olasılığı.

Buna karşılık, farklı dergilerin editörleri aynı anda veya ortaklaşa olarak halk sağlığının çıkarına olabileceğine inandıkları bir makaleyi yayımlamaya karar verebilirler.

III. D. 2. Fazla Sayıda Yayın

Fazla sayıda (veya çift) yayımlanma, zaten basılı veya elektronik medya aracılığıyla yayımlanmış diğeri ile özde çakışan bir yayının tekrar basılmasıdır.

İster basılı ister elektronik olsun periyodik primer kaynak okuyucuları, yayının yazar ve editörün kararı ile yeniden basıldığı açıkça belirtilmedikçe okudukları yazının orijinal olduğuna güvenmeyi isterler. Bu durumun temeli uluslararası telif hakkı kanunları, etik davranış ve kaynakların etkin kullanımına (cost-effective) dayanmaktadır. Kanıtları saptırabilecek olan yanlış çift sayıma veya tek bir çalışmanın uyumsuz sonuçlar vermesine yol açabileceğinden, orijinal

bir araştırmacının çift sayıda yayımlanması özellikle problemlidir.

Çoğu dergi, yayımlanmış bir makalede büyük bölümü aktarılan veya basılı veya elektronik medyada yayımlanmak üzere gönderilen veya kabul edilen başka bir yazının içinde yer alan çalışmalarını değerlendirmek istemez. Bu prensip, başka bir dergi tarafından reddedilmiş bir yazının veya profesyonel toplantılarda sunulan özet veya posterler gibi ön raporları izleyen tam raporların dergi tarafından dikkate alınmasını engellemez. Benzer şekilde, dergilerin bilimsel toplantıda sunulan, ancak tamamı yayımlanmamış ve toplantı kayıtları veya benzeri bir formatta yayımlanması düşünülen bir yazıyı değerlendirmeye almasını önlemez. Programlı toplantılar (scheduled meetings)'daki sunumların yazılı raporları da bu kuralı bozmazlar, ancak bu tür raporlar, ek veriler veya tablo ve şekiller ile genişletilmemelidir.

Bir yazıyı sunarken yazar, her zaman aynı veya çok benzer bir çalışmanın çift veya fazla sayıda yayımlanması olarak düşünülebilecek daha önceki tüm sunumları veya raporları editöre tamamıyla bildirmelidir. Eğer makale yazarın daha önce yayımladığı bir makaledeki konuları içeriyorsa veya başka bir dergiye benzer bir yazı göndermişse, yazar editörü uyarmalıdır. Bu tür raporların hepsi belirtilmeli ve yeni yazıda kaynaklarda gösterilmelidir. Editörün konuyu ele almasına yardımcı olması için, gönderilen yazıya bu materyallerin kopyaları da dahil edilmelidir.

Böyle bir uyarı olamadan çift veya fazla sayıda yayın girişimi veya gerçekleşmesi durumunda yazarlar editörün alacağı tavrı beklemelidir. En azından, sunulan makalenin geri çevrilmesi söz konusudur. Eğer editör ihlalin farkında değilse ve makale yayımlanmışsa, yazarın açıklaması veya onayı olsun ya da olmasın fazla sayıda veya çift yayın notu yayımlanacaktır.

Kabul edilen ancak henüz yayımlanmayan bir yazıda veya editöre mektupta yer alan bilimsel bilginin medyaya, devlet kurumlarına veya üreticilere ön rapor halinde verilmesi birçok derginin prensiplerine aykırıdır. Yazı veya mektup tedavideki önemli gelişmeleri veya ilaçlar, aşılardan, diğer biyolojik ürünler veya tıbbi cihazlar veya bildirim zorunlu hastalıklar gibi toplum sağlığını tehdit edebilecek olayları aktarıyorsa, böyle bir durum mazur görülebilir. Bu yazı yayını tehlikeye atmamalı, aksine önceden editörle tartışılıp üzerinde anlaşılmalıdır.

III. D. 3. Kabul Edilebilir İkinci Yayın

Hükümet kurumları ve profesyonel kuruluşlar tarafından geliştirilen rehberler gibi bazı belirli tipteki makalelerin mümkün olduğunca geniş bir okuyucu kitlesine ulaştırılması gerekli olabilir. Bu gibi durumlarda editörler, bazen yazarların ve diğer dergilerdeki editörlerin de onayını alarak, üzerinde iyice düşündükten sonra diğer dergilerde de yayımlanan materyalin yayımlanmasına karar verebilirler. Birçok diğer nedene bağlı ikinci yayınlar -aynı veya farklı dilde- aşağıda sıralanan durumlara uyduğu takdirde özellikle diğer ülkelerde haklı görülebilir; yararlı olabilir:

1. Yazarlar, her iki derginin editörlerinden onay almışlardır; ikinci yayının editörü ilk sürümün fotokopisini, "tıpkı-basım"ını (reprint) veya yazının aslını elde etmelidir.
2. İlk yayının önceliğine saygı göstermek amacıyla, en az bir hafta yayın arası verilir (eğer her iki editör özellikle karşı çıkmadı ise).
3. İkinci yayının yazısında hedeflenen okuyucu kitlesi farklıdır; kısaltılmış bir sürüm yeterli olabilir.
4. İkinci sürüm, aslına sadık kalarak ilk sürümün veri ve yorumlarını yansıtır.
5. İkinci sürümün başlık sayfasındaki dipnot okuyucuları, hakemleri ve matbaaları yazının tamamının veya bir kısmının yayımlanmış olduğu konusunda bilgilendirir ve ilk kaynağı belirtir. Uygun bir dipnot şu şekilde

olabilir: “Bu makale, ilk olarak (makalenin tüm verileri ile birlikte derginin başlığı da belirtilerek)...’da yayımlanan bir çalışmayı temel almaktadır.”

Bu tür ikinci yayınlar için izin ücretsiz olmalıdır.

6. İkinci yayının başlığında, bu yayının ikinci (tam bir tekrar yayın, kısaltılmış tekrar yayın, tam çeviri veya kısaltılmış çeviri) olduğu belirtmelidir. Ulusal Tıp Kütüphanesi çevirileri “yayın tekrarı” olarak kabul etmez ve orijinal makale “Medline” da dizinlenen bir dergide yayımlanmışsa çevirileri kaynak olarak kabul etmez ve dizinlemez.

III. D. 4. Aynı Çalışmayı Esas Alan Makaleler Arasındaki Rekabet

Ortak araştırmacıların uyuşmazlıklarını ortaya çıkaran makalelerin yayımlanması, dergi sayfalarını boşa harcayabilir ve okuyucuların aklını karıştırabilir. Diğer yandan, eğer editörler birlikte çalışan bir takımda yer alanlardan sadece bazılarının makaleyi yazdığını bilerek yayımlıyorlarsa, takımın geri kalanının yasal yardımcı yazarlık haklarını göz ardı ediyor olabilirler; ayrıca dergi okuyucularına çalışmanın yorumu hakkında meşru fikir ayrılıklarına ulaşma olanağını da tanımıyor olabilirler.

İki tip rakip gönderi olabilir: Çalışmaların analizi ve değerlendirilmesinde fikir ayrılıkları bulunan araştırmacıların gönderileri ve konunun/ sonuçlarının ne olduğu ve hangi verilerin bildirileceği konusunda fikir ayrılıkları bulunan araştırmacılar tarafından gerçekleştirilen gönderiler.

Verilerin sahipliği konusundaki cevaplanmamış soruyu bir tarafa bırakırsak, aşağıdaki genel gözlemler, editörlere ve bu sorunlarla ilgilenen diğer kişilere yardımcı olabilir.

III. D. 4. a. Analiz ve Yorum Farklılıkları

Eğer uyuşmazlık verilerin analiz ve yorumu

üzerine odaklanıyorsa, yazarlar her iki sürümünü de açıkça temsil eden bir makale sunmalıdırlar. Fikir farklılığı üst yazıda açıklanmalıdır. Makalenin normal hakem ve editör değerlendirmesi işlevi, yazarlara analiz ve yorumlarla ilgili anlaşmazlıkları çözmede yardımcı olabilir.

Eğer uyuşmazlık çözülemezse ve çalışma yayımlanmayı hak ediyorsa her iki sürüm de yayımlanmalıdır. Bu, aynı çalışmayı konu alan iki yazıyı veya iki analiz veya yorumu da içeren tek bir yazının yayımlanması şeklinde olabilir. Bu durumlarda editörün anlaşmazlığı vurgulayan ve derginin bunu çözmek için teşebbüslerini anlatan yazılı bir açıklama yapması uygun olacaktır.

III. D. 4. b. Bildirilen Yöntem veya Sonuçlardaki Farklılıklar

Eğer uyuşmazlık, çalışma sürecinde gerçekte ne yapıldığı veya gözlemlendiği hakkında farklı fikirler üzerinde yoğunlaşmışsa, dergi editörü anlaşmazlık çözümlünceye kadar yayımlamayı reddetmelidir. Hakem değerlendirmesinin bu tür problemleri çözmesi beklenemez. Eğer sahtecilik veya dolandırıcılık iddiaları varsa, editörler bunu ilgili otoritelere bildirmelidir; editörün araştırmanın kötüye kullanıldığı hakkındaki kuşkusunu bildirme niyetinden yazarlar haberdar edilmelidirler.

III. D. 5. Aynı Veri Tabanını Kullanan Makaleler Arasındaki Rekabet

Editörler, bazen genel bir veri tabanı içinde aynı veri kümesini incelemiş olan ayrı araştırma gruplarından makaleler alırlar. Makaleler, analitik yöntemleri, sonuçları veya her ikisi bakımından farklılık gösterebilir. Her makale ayrı olarak değerlendirilmelidir. Aynı verilerin yorumları çok benzer olduğu zaman, editörlerin erken gelen makaleye öncelik vermeleri uygundur, ancak gerekli değildir. Buna karşılık, bu koşullarda birden fazla sayıda yayının değerlendirilmesi

mazur görülebilir; hatta farklı analitik yaklaşımlar birbirini tamamlayıcı ve eşit derecede geçerli olabilecekleri için birden fazla makale yayımlanması için iyi bir neden oluştururlar.

III. E. İletişim

Biyomedikal dergiler, daha önceden yayımlanmış makalelerle ilişkili olmayan kısa raporlar ve yorumların yanı sıra, okurlarına yayımlanmış makaleler hakkında yorum, soru ve eleştirilerini gönderebilecekleri bir mekanizma oluşturmak zorundadırlar. Bu, muhtemelen -ancak şart değil- bir iletişim bölümü veya sütunu halinde olacaktır. İletişim bölümünde, tartışılan makalelerin yazarlarına yanıt verme hakkı -tercihen derginin aynı sayısında- tanınmalıdır. İletişimde bulunulan yazarlardan birbiriyle çakışan veya çelişen çıkarlarının olup olmadığını açıklamaları istenmelidir.

Makaleler hakkında yayımlanan yorumlar; uzunluk, dilbilgisi ve dergi stili açısından düzenlenebilir. Alternatif olarak, editörler uzunluk ve stil açısından düzenleme yapmadan yorumu yayımlama yoluna gidebilirler; örneğin internetteki hızlı yanıt bölümlerinde olduğu gibi. Yazarlar, editörün mektup veya yanıtın özü ve niteliği üzerinde yaptığı değişiklikleri onaylamalıdır. Editörlerin ilgisiz, ilginç olmayan ve inandırıcılığı olmayan iletişim materyalini eleme ayrıcalıkları olmasına rağmen, fikirlerin açıklanmasına olanak sağlama sorumlulukları vardır. İletişim sütunu yalnızca derginin veya editörün bakış açısını desteklemek için kullanılmalıdır. Bütün bu durumlarda editörler kaba, doğru olmayan veya onur kırıcı ifadeleri önlemek için çaba göstermeli; şüpheli fikir veya bulgular üzerinde yoğunlaşan önyargılı (ad hominem) tartışmalara izin vermemelidir.

Dergiler adil olmak adına ve iyi iletişimi korumak amacıyla, makalelere, iletişime ve belirlenen konudaki tartışmalara zaman sınırlaması koymayı isteyebilir. Dergiler, ayrıca yayımlan-

mış çalışmaları ile ilgili iletişim standart veya hızlı cevap bölümlerinde yer aldığı zaman yazarları haberdar edip etmeme konusuna karar vermelidir. Dergi ayrıca on-line olarak bulunan yayımlanmamış iletişim arşivleri konusunda politika belirlemelidir. Bu politikalar derginin basılı ve elektronik sürümlerinde yayımlanmalıdır.

III. F. Ekler (Supplements), Özel Konu Sayıları (Theme Issues) ve Özel Seriler

Ekler, ilgili noktalar veya konu başlıklarının ele alındığı yazıların bütünüdür; derginin ayrı bir sayısı veya bir sayının ikinci bir kısmı olarak yayımlanır ve genellikle derginin yayımcısından farklı kaynaklar tarafından desteklenir. Ekler, yararlı amaçlara hizmet edebilir: Eğitim, araştırmalara ait bilgilerinin alışverişi, odaklanan içeriğe ulaşma kolaylığı, akademik kuruluşlar ve şirketler arasındaki ilişkilerin iyileştirilmesi. Sponsor kaynaklar konu başlıklarının ve görüşlerin seçiminde eklerin içeriğini önyargı ile etkileyebileceğinden, dergiler aşağıdaki prensipleri benimsemeyi düşünmelidir. Aynı prensipler, dış destek alan ve/veya konuk editörlerin yer aldığı özel konu sayıları ve özel serilerde de uygulanabilir.

1. Dergi editörü, bölümleri yayımlama kararı üzerindeki kontrolü dahil, eklerin prensiplerinin, uygulamalarının ve içeriğinin tüm sorumluluğunu almalıdır. Sponsor kuruluşun yayın işlerine karışmasına izin verilmemelidir.
2. Dergi editörü, hakem değerlendirmesi için eklere ait makaleleri gönderme ve eke gönderilen makaleyi reddetme otoritesini korumalıdır. Bütün bunlar yayın çalışmasından önce yazarlar ve dışarıdan gelen ve ek için görev alan editörlere bildirilmelidir.
3. Dergi editörü dışarıdan gelen ve ekte görev alacak editörün işe alınmasını onaylamalı ve bu editörün yaptığı çalışmaların sorumluluğunu üstlenmelidir.
4. Ekte sunulan araştırmaya, yayına destek ve-

ren kaynaklar ve destek veren kaynakların ürünleri ekte açıkça ifade edilmeli ve tercihen her sayfada yer almalıdır. Mümkünse birden fazla spondordan destek sağlanmalıdır.

5. Ekte yer alan ilanlar, derginin geri kalanında uyulan prensipler doğrultusunda olmalıdır.
6. Dergi editörleri, okuyucuların olağan dergi sayfaları ile ekte ait sayfaları kolayca ayırt edebilmelerini sağlamalıdır.
7. Dergi ve ek editörleri eklerin sponsorlarından kişisel kazanç veya ödül kabul etmemelidir.
8. Eklerde yer alan ikinci yayımlanmalar (önceden yayımlanan yazıların tekrar yayımlanması) orijinal makaleye atıf yapılmak suretiyle açıkça belirtilmelidir. Eklerde fazla sayıda veya çift yayından kaçınılmalıdır. Ekler araştırma sonuçlarını tekrarlamamalıdır; ancak topluma hizmet eden rehber veya diğer materyalin tekrar yayımlanması uygun olabilir.
9. Bu belgenin içinde başka bölümlerde açıklanan yazarlık koşulları ve potansiyel çıkar çatışması beyanı ekler için de uygulanmalıdır.

III. G. Elektronik Yayın

Birçok biyomedikal dergi, basılı sürümlerinin yanı sıra artık elektronik olarak da yayımlanmaktadır; bazıları ise sadece elektronik olarak yayımlanır. Elektronik yayınlar (internet kullanımını içeren) da, diğerleri gibi yayıncılık işinin bir parçasıdır. Tıp ve sağlık konusunda internette yayımlanan bilgiler, açıklık ve içerik bakımından bu belgede (Standartlar'da) mümkün olduğunca üzerinde durulan önerilere uygun olmalıdır.

Elektronik yayıncılığın özelliği, bu belgede belirtilen ve bunun ötesinde de var olan bazı özel noktaları içerir. Web siteleri en azından şu belirtilen özellikleri vurgulamalıdır: İsimler, uygun güven belgeleri, bağlantılar, editörlerin, yazarların ve katılımcıların ilgili çıkar çatışmaları, tüm

içeriğe ait atıf ve kaynakların dokümantasyonu ve belgelenmesi, telif hakkı bilgisi, site sahipliği beyanı, sponsorluk beyanı, ilanlar ve ticari destekler.

Bir sağlık veya tıbbi internet sitesi üzerinden diğerine bağlanmak, ikinci sitenin üstü kapalı olarak tavsiye edilmesi şeklinde algılanabilir. Bu yüzden dergiler, diğer sitelerle bağlantı kurarken dikkatli olmalıdırlar. Kullanıcı diğer bir siteye bağlandığında, dergiye ait sayfadan ayrıldığını açıkça belirten bir mesajın iletilmesi yararlı olabilir. Finansal nedenlerden dolayı diğer sitelere olan bağlantılar sayfada görünüyorsa bu durum açıkça belirtilmelidir. Tüm içerik gönderme tarihleri ve güncellemeler belirtilmelidir. Basılı yayında olduğu gibi, elektronik sergilemede de ilanlar ve promosyon mesajları, yayın içeriği ile yan yana konumda yer almamalı ve ticari içeriğin ticari anlamı açıkça vurgulanmalıdır.

Elektronik yayıncılık, değişkenlik gösteren bir alandır. Editörler, elektronik yayıncıya özgü konularda politikalarını geliştirmeli, yazarların bunlardan haberdar olmasını sağlamalı ve yürütmelidir. Bu konular; arşivleme çalışmasını, hataların düzeltilmesini, sürümün kontrolünü, dergi kaydı olarak elektronik ya da yazılı sürümlerden hangisinin kullanılacağına karar vermeyi, yardımcı materyallerin yayımlanmasını ve elektronik yayıncılığı içerir.

Dergi bir makaleyi hiçbir şekilde arşivinden veya web sitesinden çıkarmamalıdır. Bir makalenin düzeltilmesi veya geri çekilmesi gerekirse, uygun bir açıklama eklenmeli ve mümkün olduğu kadar kısa bir sürede derginin bir sonraki sayısında atıf yapılabilecek özellikte bir sayfada yayımlanmalıdır.

Elektronik makalelerin kalıcı bir arşivde saklanması tarihe kayıt düşülmesi için önemlidir. Arşiv ve ulaşım çabuk olmalı; yayıncının yerine kütüphane gibi üçüncü bir kurum tarafından kon-

trol edilmelidir. Çok sayıda arşiv oluşturulması desteklenir.

III.H. İlanlar

Pek çok tıbbî dergide yayımcıları için gelir sağlayan ilanlar bulunur, fakat bunların editörlerin kararlarını etkilemesine izin verilmemelidir. Dergilerin hem yazılı hem de elektronik sürümleri için belirlenmiş açık ve yazılı politikaları bulunmalıdır. Web sitesinin yayın politikası, mümkün olduğunca yazılı sürümüne paralel olmalıdır. Editörler, ilanları kabul etmede tam ve son yetkili olmalı ve ilan politikasını yürütmelidir.

İlanların kontrol edilmesi için bağımsız kurullar oluşturulduğunda editörler bunların kararlarından yararlanmalıdırlar. Okuyucular, ilan ve yayın materyalini kolayca ayırt edebilmelidirler. Aynı ürün ve konu hakkındaki ilan ve yayın materyalinin yan yana gelmesinden kaçınılmalıdır. Yayın içeriğinin akışını keserek okuyuculara güçlük çıkaran, makalelerin içinde araya giren ilan sayfalarının bulunması önlenmelidir. İlanlar belirli bir makale ile aynı sayıda çıkmak şartı ile kabul edilmemelidir.

Dergiler, ilanların egemenliğinde olmamalıdır; bununla birlikte, okuyucuların editörün reklamcılarının etkisi altında kaldığı izlenimine kapılmaları için editörler sadece bir veya iki tane reklam veren kuruluştan ilan almamaya özen göstermelidir.

Dergiler, insan sağlığına zararlı olduğu kanıtlanmış ürünlerin -örneğin tütün- reklamını kabul etmemelidir. Editörler, ilanlarda kendi ülkelerine özgü bilinen veya endüstriyel standartların uygulandığını veya kendi özgün standartlarının oluşturulduğunu garanti etmelidirler. Yasaların gerektirdiği haller dışında, kurum çıkarlarının, “gizli” ve diğer görüntüsüz ilanları kontrol etmesine izin verilmemelidir. Son olarak, editörler yayımlanan ilanlarla ilgili bütün eleştirileri

dikkate almak zorundadır.

III. I. Medikal Dergiler ve Genel Anlamda Medya

Toplumun tıbbi araştırmalar hakkındaki haberlere karşı duyduğu ilgi, popüler medyayı araştırma hakkında mümkün olduğunca çabuk bilgi edinmek için şiddetli bir rekabetin içine itmiştir. Araştırmacılar ve kurumlar, bazen basın toplantısı düzenleyerek veya röportajlar yaparak tıp dışı medyanın yayımdan önce araştırmayı haber yapmalarını engeller.

Toplum, önemli tıbbi bilgilere gereksiz gecikmelere uğramadan ulaşma hakkına sahiptir; editörlerin de bu işlevin yerine getirilmesinde üzerine düşeni yapma sorumluluğu vardır. Biyomedikal dergiler, öncelikle kendi okuyucuları için yayımlanır. Ancak, dergilerin içeriğine karşı, genel olarak toplumun haklı bir ilgisi vardır; bu birbirini tamamlayan ilgiler arasında dergilerin medya ile arasındaki karşılıklı iletişimini yönlendirecek uygun bir dengenin sağlanması gerekir. Hastalarına, raporun sonuçları ile ilgili önerilerde bulunmadan önce, doktorların uygulamada, raporun tüm detaylarını elde etmeleri gerekir. Dahası, medyanın bilimsel araştırmayı hakemler tarafından değerlendirilmeden ve tam olarak yayımlanmadan önce duyurması, doğru olmayan veya henüz olgunlaşmamış sonuçların yayılmasına yol açabilir.

Bazı ülkelerde, ortaya çıktığı orijinal dergide görülmeden önce yazıların yayımını engelleyen bir ambargo sistemi kurulmuştur. Bu ambargo sistemi, özenli bir şekilde hazırlamak için zamanlarının yeterli olmadığı yazıları yayımlama konusunda üzerlerindeki baskıyı en aza indirdiği için, birçok gazetecinin takdir ettiği bir “düzeyleli çalışma ortamı” oluşturur. Bazı makaleler finansal pazarları büyük ölçüde etkileme potansiyeline sahip olan bilgiler içerdiğinden, biyomedikal bilgilerin topluma duyurulmasındaki zamanlamanın tutarlılığı, ekonomik kaosu azalt-

ma bakımında da önemlidir. Diğer yandan, bu ambargo sistemi, derginin kendi çıkarlarına hizmet etmekle ve bilimsel bilgilerin çabuk yayılmasını engellemekle suçlanmıştır. Editörler bu konudaki politikalarını oluşturmaya çalışırken aşağıdaki önerileri yararlı bulabilirler.

- Editörler, hakemli dergiler aracılığıyla tıbbi bilgilerin düzenli olarak araştırmacılardan topluma aktarılmasına yardımcı olur. Bu aktarım, makale henüz değerlendirme aşamasında veya baskıyı beklerken yazarların çalışmalarını yayımlamaması ve yazılar dergide yayımlanmadan önce bunun medya tarafından duyurulmayacağı, karşılığında derginin doğru yazıların hazırlanmasında medyaya yardımcı olacağı yönündeki anlaşmalarla sağlanır.
- Editörlerin ambargo sisteminin saygınlık sistemi üzerinde işlediğini, yasal bir zorlama ve polisiye bir mekanizmanın olmadığını akıllarında tutmaları gerekir. Ambargo sistemini gözetmeyen belirgin derecede çok sayıda medya veya biyomedikal derginin varlığı, sistemin çözülmesine yol açacaktır.
- Çalışmanın tamamı dergide yayımlanmadan önce toplum sağlığı üzerinde klinik etkileri açık olan ve acil derecede önem taşıdığı için duyurulması gereken çok az medikal araştırma vardır. Buna karşılık, bu istisnai durumlarda toplum sağlığı ile ilgili/sorumlu otoriteler, bu kararı vermeli ve bilgilerin bilim adamlarına ve medyaya hızla duyurulmasından sorumlu olmalıdır. Eğer yazar ve ilgili otoriteler, belirli bir dergide değerlendirilen bir makaleyi elde etmek isterlerse, bunu topluma duyurmadan önce editöre danışmalıdır. Eğer editörler, acil duyuru gerekliliğini kabul ederlerse, çalışmanın yayımlanmadan topluma mal olmasına karşı sınırlayıcı politikalarından vazgeçmiş olurlar.
- Çalışmanın yayımlanmadan topluma mal olmasına karşı geliştirilen sınırlayıcı politikalar, bilimsel toplantılardaki sunumlarda veya özetlerde geçerli olmamalıdır (bakınız fazla

sayıda yayın). Bilimsel toplantılarda çalışmalarını sunan araştırmacılar, sunumlarını gazetecilerle tartışmada kendilerini özgür hissetmelidir, ancak çalışmaları hakkında aralarındaki konuşmada verilenden çok detay istemeleri engellenmelidir.

- Makale basılmak üzereyse editörler haberlerin duyurulması, soruların yanıtlanması, derginin ilk baskılarının sağlanması veya gazetecilerin ilgili uzmanlara yönlendirilmesi yoluyla, medyanın doğru haberler hazırlamasına yardımcı olmalıdır. Sorumluluk sahibi gazeteciler bu yardımın, yazının medyada duyurulması ile makalenin çıkış zamanının çakışmasında medyanın göstereceği işbirliğine bağlı olduğunu bilirler.
- Editörler, yazarlar ve medya; dergilerin elektronik sürümlerinde yayımlanan materyallere de yukarıda belirtilen kuralları uygulamalıdır.

III. J. Klinik Deneyleri Onay Zorunluluğu

ICMJE klinik deneylerin toplum tarafından ulaşılabilir, kapsamlı veri tabanlarının geliştirilmesinin önemli olduğuna inanır. ICMJE, tedavi veya eş zamanlı karşılaştırma amacıyla insan denekleri veya tıbbi müdahale ile sonuç arasındaki neden-etki ilişkisinin incelendiği kontrol gruplarını kullanan her türlü araştırma projesini klinik deney olarak tanımlar. İlaçlar, cerrahi işlemler, aletler, davranışsal tedaviler, tedavinin değiştirilmesi ile ilgili süreçler ve benzerleri tıbbi müdahaleler içinde yer alır.

ICMJE üyesi dergiler makalenin yayımlanmasının bir koşulu olarak kamusal bir kuruluşun onayını isterler. Bu yayım politikasının detayları derginin 'editorial' bölümünde bulunmaktadır. ICMJE, diğer biyomedikal dergi editörlerinin benzer politikaları benimsemelerini destekler.

ICMJE belirli bir sicil dairesini/kuruluşu işaret etmez, ancak üye dergiler yazarlardan deneyle-

rini birçok koşulu yerine getiren bir sicil daire-sinde/kuruluştta onaylattırmalarını isteyecektir. Bu kuruluş kamuya ücretsiz olarak açık olmalıdır. Bu daire gelecekte onay yaptırmayı olasılığı bulunan herkese açık olmalı ve kâr amacı gütmeyen bir kurum tarafından yönetilmelidir. Onay verilerinin doğruluğunu garantileyen bir mekanizması bulunmalı ve bu kuruluş elektro-

nik ortamda incelenebilir olmalıdır. Kabul edilebilir ölçüdeki bir onay aşağıdaki tabloda yer alan minimum verileri içermelidir. Belirtilen maddeleri içermeyen veya aydınlatıcı olmayan bilgiler içeren deney onayları yetersiz sayılır.

ICMJE, dergilerin makale özetinin sonunda deney onay numarasını yayımlamalarını önerir.

Minimum Kayıt Verileri Seti *

Madde	Yorum
1. Özgün deney numarası	Özgün deney numarası primer kayıt kuruluşu tarafından belirlenecektir.
2. Deney kayıt tarihi	Kayıt tarihi primer kayıt kuruluşu tarafından belirlenecektir.
3. Sekonder kişilerin isimleri	Sponsorlar veya diğer ilişkili kurumlar tarafından görevlendirilebilir (hiç olmayabilir)
4. Fon kaynağı (kaynakları)	Çalışmanın ödeneğini/fonunu sağlayan kuruluşun (kuruluşların) adı
5. Primer sponsor	Araştırmanın gerçekleştirilmesinden sorumlu başlıca kişi ya da kuruluş
6. Sekonder sponsor (lar)	Varsa araştırmanın gerçekleştirilmesinden sorumlu sekonder kişi ya da kuruluşlar
7. İrtibattan sorumlu kişi	Katılmak isteyen hastaların deney ile ilgili olarak irtibata geçeceği kişi
8. Araştırma ile ilgili irtibatı yürüten kişi	Deney ile ilgili bilimsel sorular için irtibata geçilecek kişi
9. Çalışmanın başlığı	Araştırma grubu tarafından seçilmiş kısa başlık (araştırmacılar isterse bu maddeyi atlayabilirler)
10. Çalışmanın resmi bilimsel başlığı	Bu başlık yapılan müdahaleyi, çalışılan konuyu ve sonucu içermelidir (örn., Uluslararası Digoksin Çalışması ve Konjestif Kalp Yetmezliğinden Ölüm)
11. Araştırma etiğinin gözden geçirilmesi	Çalışma onay sırasında uygun etik kurul onayı almış mı (evet/hayır)? (Bütün onaylı deneylerin başlamadan önce etik kurul onayı alacağı varsayılır)
12. Konu	Çalışılan tıbbi durum (örn., astım, myokard infarktı, depresyon)
13. Müdahale (ler)	Çalışmanın tanımı ve karşılaştırma/kontrol müdahaleleri (Dünyanın herhangi bir yerinde topluma tescilli olarak satılan ilaç veya diğer ürünler için jenerik isim kullanılır; tescilli olmayan ilaçlar için jenerik isim veya firma seri numarası kabul edilebilir). Müdahalelerin süresi belirtilmelidir.
14. Ana kabul ve red ölçütleri	Hastaların çalışmaya katılımdaki uygunluklarını belirleyen temel özellikleri.
15. Çalışmanın tipi	Veri tabanı aşağı doğru sıralanan seçmeli bir liste sunmalıdır. Randomize, randomize olmayan, gizleme tipi (örn., çift kör, tek kör), kontrol tipi (örn., plasebo, aktif) ve grup tayini (paralel, 'crossover', faktöriyel) seçeneklerini içermelidir.
16. Öngörülen deney başlangıç tarihi	İlk katılımcının kayıt tarihi (tahmini olabilir).
17. Hedef örneklem büyüklüğü	Araştırmacıların deneyi yeni katılımcılara kapatmadan önce kayıt etmeyi planladıkları deneklerin toplam sayısı
18. Toplanan kayıt durumu	Bu bilgi var mı? (evet/hayır) (Yanıtınız evet ise bilgiye bağlanın [ilgili web alanı, ç.n.])
19. Primer sonuç	Çalışmanın değerlendirmeyi planladığı primer sonuç. Tanım sonucun ölçüldüğü zamanı içermelidir (örn., 12. ayda kan basıncı)
20. Önemli sekonder sonuçlar	Protokolde belirtilen sekonder sonuçlar. Tanım ölçüm zamanını içermelidir (örn., 6. ayda kreatinin klerensi)

* Bu veri alanları Nisan 2005'te WHO tarafından düzenlenen bir toplantıda belirlenmiştir; açıklayıcı yorumlar büyük ölçüde ICMJE tarafından hazırlanmıştır.

IV. Makale Hazırlama ve Sunma

IV. A. Biyomedikal Bir Dergiye Sunulacak Makalenin Hazırlanması

Editörler ve hakemler makaleleri okurken saatlerini harcarlar. Bu yüzden okuması ve yayına hazırlanması kolay makaleleri beğenirler. Dergilerin “Yazarlar İçin Bilgiler” bölümündeki bilgilerin çoğu her derginin yayına ilgili özel gereksinimlerini karşılayacak şekilde düzenlenmiştir. Bunu amaçlayan kılavuz, derginin makaleyi hazırlanması için gerekli genel zemini ve ilkeleri sağlar.

IV. A.1.a. Genel Prensipler

Gözlemsel veya deneysel makalelerin metinleri genellikle (şart değil) Giriş, Yöntemler, Sonuçlar ve Tartışma (Introduction, Methods, Results, and Discussion, ç.n.) başlıkları altında bölümlere ayrılır. İngilizce’de IMRAD olarak adlandırılan bu çatı, keyfi bir yayın formatı olmaktan ziyade bilimsel kâşifliğin bizzat yansımasıdır. İçeriğini anlaşılır hale getirmek için uzun makalelerin bazı bölümlerinin (özellikle sonuçlar ve tartışma bölümleri) alt başlıklara ayrılması gerekebilir. Olgu sunumları, derlemeler ve editöre mektuplar gibi diğer makale tiplerinde muhtemelen başka formatlar gerekir.

Elektronik ortamda yayın, detay veya tam bir bölüm ekleme, bilgileri yerleştirme, makalenin bölümleri arasında çapraz bağlantı kurma, bölümlerin özünü çıkarma ve benzeri fırsatlar yaratmıştır. Bu tip yeni yayın formatlarını geliştirmek ve kullanmak için yazarların editörlerle yakın olarak çalışmaları gerekir. Yazarlar, hakem değerlendirmesi için tamamlayıcı olarak elektronik formatlar ile ilgili materyal göndermelidir.

Makalenin bütün bölümlerinin -başlık, özet, metin, teşekkür, tablolar ve resim altyazıları dahil- iki boşluklu yazılması ve yeterli sayfa marjı bı-

rakılması editör ve hakemlerin metni satır satır okumasına ve doğrudan yazının kopyası üzerine yorum ve soru eklemesine olanak tanır. Eğer makale elektronik ortamda gönderilmişse, makalenin değerlendirme ve yayın için basılması gerekebileceğinden dosyalar yine iki boşluklu olarak düzenlenmelidir.

Yayın işlemi sırasında hakem ve editörler sık olarak makalenin özellikli bölümlerine geri dönme gereksinimi duyarlar; sayfa numarası verilmemişse bu oldukça zor bir işlemdir. Bu yüzden yazarlar başlık sayfasından itibaren tüm sayfaları sırasıyla numaralandırmalıdır.

IV.A.1.b. Özel Çalışma Tasarıları için Yazım Kuralları

Araştırma yazıları, sıklıkla önemli bilgileri vermeyi ihmal ederler. Bir sonraki bölümde verilen “Genel Koşullar” bütün çalışma tasarıları için belirtilmesi gerekli unsurlarla ilgilidir. Ek olarak, yazarların kendi özel araştırma tasarıları ile bağlantılı yazım kurallarına başvurmaları önerilir. Randomize kontrollü deney bildiriminde yazarlar CONSORT beyanına bakmalıdır. Bu kurallar, belirtilmesi gereken maddeleri içeren bir liste ve hasta akış şemasını içeren bir dizi

Yazım Kuralları

Girişim	Çalışma tipi	Kaynak
CONSORT	Randomize kontrollü deneyler	http://www.consort-statement.org
STARD	Tanısal doğruluk çalışmaları	http://www.consort-statement.org/stardstatement.htm
QUOROM	Sistemik gözden geçirme ve meta-analizler	http://www.consort-statement.org/Initiatives/MOOSE/moose.pdf
STROBE	Epidemiyolojide gözlemsel çalışmalar	http://www.strobe-statement.org
MOOSE	Epidemiyolojide gözlemsel çalışmaların meta-analizleri	http://www.consort-statement.org/Initiatives/MOOSE/moose.pdf

öneride bulunur. Bazı dergilerin yazarların uymasını istediği başka çalışma tasarıları için geliştirilmiş yazım kuralları vardır. (Bakınız Tablo: Yazım Kuralları) Yazarlar seçtikleri derginin “Yazarlar için Bilgiler” bölümüne başvurmalıdır.

IV. A. 2. Başlık Sayfası

Başlık sayfası aşağıdaki bilgileri içermelidir:

1. Makalenin başlığı. Kısa ve açık başlıkların okunması, uzun ve eklentili olanlara göre daha kolaydır. Buna karşılık çok kısa olanlar ise, çalışma tasarımı (randomize kontrollü deneylerin tanımlanması için özellikle önemli olan) gibi önemli bilgileri verme eksikliği gösterebilir. Yazarlar başlıkta makalenin elektronik ortamda gözden geçirilmesini duyarlı ve özgün hale getiren bilgileri vermelidirler.
2. Yazar isimleri ve kurumla bağlantıları. Bazı dergiler, her yazarın en yüksek akademik unvanını yayımlarken bazıları bu yolu seçmez.
3. Çalışmanın yapıldığı bölümün veya kurumun adı.
4. Eğer var ise feragat mektubu.
5. İletişimi yürüten yazarlar. Makalenin iletişimden sorumlu yazarının adı, posta adresi, telefon ve faks numaraları, elektronik posta adresi. Bu yazar, çalışmanın bütünlüğünden sorumlu bir “garantör” olabilir. İletişimi yürüten yazar, elektronik posta adresinin yayımlanıp yayımlanmayacağını açıkça belirtmelidir.
6. “Tıpkı-basım”ların (reprint) kendisinden talep edildiği yazarın adı ve adresi belirtilmeli veya yazarlardan tıpkı-basım istenmemesi yönünde beyanda bulunulmalıdır.
7. Bağış, alet, ilaç şeklindeki destek kaynakları.
8. Kısa üst başlık (running head). Bazı dergiler başlık sayfasının sonunda yer alan, genellikle 40 karakteri (harfler ve boşluklar) aşmayan kısa üst veya alt başlık isterler. Üst başlıklar çoğu dergide yayımlanır; ayrıca yayın kurulunda makaleleri dosyalama ve yerleştirme işlerinde de bazen kullanılmaktadır.

9. Kelime sayısı. Metnin kelime sayısı (özet, teşekkürler, resim alt yazıları ve kaynaklar hariç) editör ve değerlendiricilerin makalede yer alan bilgilerin dergide makaleye ayrılan yere uygun olup olmadığını belirlemelerini ve sunulan makalenin derginin kelime sınırları içinde yer almadığını garanti eder. Aynı nedenden dolayı özetin kelime sayısının ayrıca belirlenmesi yararlı olur.

10. Şekil ve tabloların sayısı. Eğer şekil ve tablolara verilen numaralar başlık sayfasında belirtilmezse, editör ve hakemlerin şekil ve tabloların gerçekten makaleyle birlikte gönderilip gönderilmediğini bilmeleri zordur.

IV. A. 3. Çıkar Çatışması Beyanı Sayfası

Yazarların olası çıkar çatışmaları hakkındaki bilgilerin atlanması ve yanlış değerlendirilmesini önlemek için, bu bilgilerin makalenin bir parçası olması gereklidir. Bu yüzden çıkar çatışması beyanı sayfası, başlık sayfasını takip eden ayrı bir sayfada yer almalıdır. Buna karşılık, her derginin bu bilgileri isteme şekilleri farklılık gösterir. Bazı dergiler hakemlere çıkar çatışmaları ile ilgili bilgi göndermezler. (Bakınız Bölüm II. D. Çıkar Çatışmaları)

IV. A. 4 Özet ve Anahtar Kelimeler

Başlık sayfasını özet (uzunluğu ve yapısal formatı dergiye göre değişir) takip etmelidir. Özet, çalışma içeriğini ve çalışmanın dayandığı zemin aktarmalı ve çalışmanın amaçlarını, temel işlemleri (laboratuar hayvanlarının ve deneklerin seçimi, gözlemsel ve analitik yöntemler), ana bulguları (özgün etki ölçülerini ve bunların istatistiksel anlamlarını veren) ve ana sonuçları belirtmelidir. Ayrıca çalışma ve gözlemlerin yeni ve önemli yönlerini vurgulamalıdır.

Özetler, makalenin elektronik veri tabanlarında dizinlenen ve birçok okuyucunun okuduğu tek bölüm olan bağımsız bir parçası olduğundan, yazarlar özetlerin makale içeriğini doğru olarak

yansıtması konusunda dikkatli olmalıdırlar. Malesef birçok özet, makalenin metni ile uyumsuz (6). Özetlerin yapılandırılmasında istenen format dergiden dergiye değişir; bazı dergiler birden çok format kullanır. Yazarlar seçtikleri dergide belirlenen formata göre özetlerini hazırlamalıdır.

Bazı dergiler özeti takiben yazarların makalenin ana başlıklarını yakalayan 3-10 arasında değişen anahtar kelime veya ifade vermesini ister. Bu, makaleyi çapraz olarak dizinleyen dizincilere yardımcı olur ve özet ile birlikte yayımlanır. Index Medicus'ta yer alan Medikal Konu Başlıkları'ndaki (Medical Subject Headings - MeSH) terimler kullanılmalıdır. Eğer henüz ortaya çıkmış terimler için uygun terimler bulunamıyorsa şu anda var olan terimlerden yararlanılabilir.

IV. A. 5. Giriş

Çalışmanın genel koşullarını ve dayandığı zeminin verin (örneğin, problemin yapısı ve anlamı). Çalışma veya gözlemden test edilen özgün amacı veya araştırma amacını belirtin; araştırmanın amacı soru cümlesiyle vurgulandığı zaman daha belirgin olur. Çalışmanın ana ve sekonder amaçları açıkça belirtilmeli ve önceden belirlenmiş alt grup analizleri aktarılmalıdır. Sadece konuyla ilgili kaynakları kullanın ve sunulan çalışmanın veri veya sonuçlarını bu kaynaklara dahil etmeyin.

IV. A. 6. Yöntemler

Yöntemler bölümü sadece, yazılan çalışmanın planlandığı ve protokolü yapıldığı zaman elde edilen bilgileri içermelidir. Çalışmanın oluşumu sırasında ortaya çıkan bütün bilgiler ise sonuçlar bölümüne aittir.

IV. A. 6. a. Katılımcıların Seçimi ve Tanımı

Uygun koşulları, dışlama ölçütleri ve kaynak popülasyonun tanımını; gözlemden veya deneyde

yer alan katılımcıları açıkça belirtiniz. Araştırmanın amacıyla ilgili yaş ve cinsiyet gibi değişkenlerin konu ile ilgisi her zaman belirgin olmadığından, yazarlar bir çalışma makalesinde bulunan bu değişkenlerin kullanım amacını açıklamalıdır. Örneğin, neden bazı yaş grubundaki deneklerin çalışmaya dahil edildiği veya neden kadınların çalışma dışında bırakıldığı gibi. Çalışmanın nasıl ve neden böyle bir yöntem kullanılarak yapıldığını belirleyen ana prensipler açık olmalıdır. Yazarlar ırk, etnik köken gibi değişkenleri kullanırken bunları nasıl ölçtüklerini ve ilişkilerini nasıl doğruladıklarını belirtmelidir.

IV. A. 6. b. Teknik Bilgiler

Yöntemleri, aletleri (üretici adını ve adresini parantez içinde yazınız) ve yapılan işlemleri, bu çalışmada görev alan diğer çalışanların sonuçları yorumlamasına yetecek ölçüde detaylı olarak tanımlayınız. İstatistiksel yöntemler de dahil olmak üzere ileri yöntemler için kaynak belirtin; yayımlanmış ve iyi bilinmeyen yöntemlerin kaynaklarını ve kısa tanımlarını yazın; yeni veya bağımsız olarak üzerinde değişiklik yapılmış yöntemleri anlatınız; bunları kullanma nedenlerinizi ve sınırlarını belirtiniz. Jenerik isimleri, dozları, üretici firmaları da içerecek şekilde tüm ilaç ve kimyasalları tanımlayınız.

Değerlendirme makaleleri gönderen yazarlar verilerin yerleştirilmesinde, seçiminde, özetlenmesinde ve sentezlenmesinde kullanılan yöntemleri anlatan bir bölüm düzenlemelidir. Bu yöntemler ayrıca özet bölümünde kısaca yer almalıdır.

IV. A. 6. c. İstatistik

Konuyu bilen okuyucuların orijinal verilere ulaşarak bildirilen sonuçları değerlendirebilmesi için yeterince detaylı bir biçimde istatistiksel yöntemleri anlatınız. Bulguları mümkün olduğunca ölçün ve beraberinde uygun hata ve belirsizlik paylarını (güven aralıkları gibi) belirtiniz. Sade-

ce etkilerin boyutları hakkındaki önemli bilgileri aktarmada yetersiz kalan istatistiksel hipotez ölçümlerine -P değerleri gibi- güvenmekten kaçınınız. Çalışma tasarımı ve istatistik yöntemlerine kaynaklar vermek (sayfa numaralarını belirterek) mümkün olduğunca standart bir iş haline getirilmelidir. İstatistiksel terimleri, kısaltmaları ve sembollerin çoğunu tanımlayınız. Kullanılan yazılımı (software) belirtiniz.

IV. A. 7. Sonuçlar

Sonuçlarınızı tablo ve görsel malzemelerinizi metnin içinde öne çıkanlar ve en önemlileri öncelikli olacak şekilde belirli bir mantık sırasıyla yazınız. Tablo ve görsel malzemelerde yer alan verileri metnin içinde tekrarlamayınız, sadece önemli gözlemlerinizi vurgulayın veya özetleyiniz. Bütünleyici bilgiler ve teknik detaylar metnin akışını bozmayan ve ulaşılması mümkün olan ekler bölümünde yer alabilir. Alternatif olarak bunlar derginin sadece elektronik sürümünde yayımlanabilir.

Verileri sonuçlar bölümünde özetlerken rakamsal sonuçları sadece türevsel (örneğin yüzdeler) olarak değil, kesin rakamları belirterek veriniz; bunları analiz ederken kullanılan istatistiksel yöntemi belirtiniz. Tablo ve resimleri yazının tartışmasını açıklamak ve desteklemek için gerekli olanlarla sınırlandırınız. Tablolara alternatif olarak, üzerinde birçok giriş yapılabilecek türde grafikleri kullanınız; grafikte ve tablolarda verileri yinelemeyiniz. İstatistik bölümünde “rasgele”, “belirgin”, “bağlantılar” ve “örnek” gibi teknik olmayan terimleri kullanmaktan kaçınınız.

Bilimsel olarak uygun olduğu durumlarda, yaş ve cinsiyet gibi değişkenler üzerinden verilerin analizi yapılmalıdır.

IV. A. 8. Tartışma

Çalışmanın ve bundan çıkan sonuçların yeni ve

önemli yönlerini vurgulayınız. Giriş ve sonuçlar bölümünde sunulan verileri ve diğer bilgileri yinelemeyiniz. Deneysel çalışmalarda kısaca ana bulguları özetleyerek başlangıç yapmak ve sonra olası mekanizmaları ve açıklamaları incelemek ve diğer benzer çalışmalarla karşılaştırmak, çalışmanın sınırlarını belirtmek, gelecekteki araştırmalar ve klinik uygulamalar için bu bulguların ne anlama geleceğini yorumlamak yararlıdır.

Çalışmanın amaçlarını sonuçlarla ilişkilendiriniz, fakat veriler tarafından yeterince desteklenmeyen, ölçülemeyen durum ve sonuçlardan kaçınınız. Yazarlar, makaleleri uygun ekonomik verileri ve analizleri içermiyorsa, ekonomik çıkarlar ve maliyetler üzerinde özellikle yorum yapmamalıdır. Tamamlanmamış bir çalışma üzerinde hak iddia etmekten kaçınınız. Yeni hipotezleri doğrulandıkları zaman belirtiniz ve açıkça yeni olduklarını vurgulayınız.

IV. A. 9. Kaynaklar

IV. A. 9. a. Kaynaklarla ilgili Genel Kurallar

Derleme makalelerinin kaynak olarak gösterilmesi okuyucuları literatürün özüne yeterli bir şekilde yönlendirdiği halde, bu makaleler orijinal çalışmayı her zaman doğru bir biçimde yansıtmazlar. Dolayısıyla okuyuculara mümkün olduğunca orijinal araştırma kaynakları verilmelidir. Diğer yandan, bir konuda aşırı sayıda kaynak gösterilmesi sayfada fazla yer tutacaktır. Artık kaynaklar elektronik sürümlere eklenebildiği ve elektronik literatür taraması okuyucuların yayınlara etkili bir şekilde ulaşmasına izin verdiği için az sayıda anahtar kelime verilmesi daha uzun bir kaynak listesiyle karşılaşılmaması demektir.

Özetleri kaynak olarak kullanmaktan kaçınınız. Yayına kabul edilmiş fakat henüz yayımlanmamış kaynaklar “baskıda” veya “yakında çıkacak” gibi ifadelerle belirtilmelidir. Bu durumda

yazarlar bu makalelerin yayına kabul edildiğini kanıtlayan belgelerle birlikte yazılı bir izin almalıdır. Henüz yayına kabul edilmemiş makalelerden alınan bilgiler kaynağın izni alınarak metinde “yayımlanmamış gözlemler” olarak kullanılmalıdır.

Eğer topluma açık bir kaynaktan alınamayan önemli bir bilgiyi sağlıyorsa “Kişisel Görüşme”yi kaynak olarak göstermekten kaçınınız. Böyle bir iletişim durumunda kişinin adı ve görüşme tarihi metinde parantez içinde verilmelidir. Bilimsel makaleler için, yazarların kişisel iletişim kaynağından yazılı izin ve doğrulama almaları gerekir.

Bazı dergiler -hepsi değil- bütün alıntılarının doğruluğunu ve yayımlanmış makalelerde bazen ortaya çıkan kaynak yanlışlarını kontrol ederler. Bu hataları en aza indirmek için yazarlar kaynakları orijinal makaleler ile karşılaştırılmalıdır. Yazarlar, eğer geri çekme konusu ile ilgili bir kaynak göstermiyorlarsa, atıf yaptıkları kaynakların geri çekilmiş makalelere ait olmadığını kontrol etmekle yükümlüdür. MEDLINE'da dizinlenen dergilerdeki makaleler için, ICMJE geri çekmeler ile ilgili güvenilir bilgi kaynağı olarak PubMed'i (<http://www.pubmed.gov>) dikkate alır. Yazarlar MEDLINE'da geri çekilen makaleleri şu arama terimi ile tanıyabilirler; kare parantez içindeki pt, yayın tipi (publication type) anlamına gelir: Pubmed'de geri çekilmiş yayın [pt] (retracted publication [pt] in pubmed).

IV. A. 9. b. Kaynak Stili ve Formatı

Standartlar, büyük oranda Ulusal Tıp Kütüphanesi (National Library of Medicine- NLM) tarafından veri tabanları için uygulanan ANSI standart stilini temel almaktadır. (7) Kaynak alıntı formatı ile ilgili örneklere ulaşmak için yazarlar Ulusal Tıp Kütüphanesi web sitesine başvurmalıdır.

Kaynaklar metinde yer aldıkları sırayla numaralandırılmalıdır. Metinde, tablolarda ve resim alt yazılarında kaynakları parantez içinde Arabik numaralarla nitelendiriniz. Sadece tablo veya resim alt yazılarında kullanılan kaynaklar, tablo veya resmin metindeki ilk yer aldığı sıraya uygun olarak numaralandırılmalıdır. Dergi başlıkları, Index Medicus'ta kullanılan tarza uygun olarak kısaltılmalıdır. Ulusal Tıp Kütüphanesi (National Library of Medicine-NLM) tarafından her yıl ayrı bir yayın olarak çıkarılan “MEDLINE için Dizinlenen Dergiler Listesi”ne (List of Journals Index for MEDLINE) başvurun. Bu liste ayrıca bu kütüphanenin web sitesinden de alınabilir. Elektronik kaynakların metinde parantez içinde mi yoksa metinden sonra kaynaklarda mı belirtileceği dergiye göre değişir. Yazarların bu konuda çalışmalarını göndermeyi düşündükleri derginin tarzını dikkate almaları gerekir.

IV. A. 10. Tablolar

Tablolar bilgileri öz ve etkili bir biçimde yansıtırlar. Ayrıca, istenilen nitelikte ve kesinlikte bilgi sağlarlar. Verilerin metinden ziyade tablolarda verilmesi, genellikle metnin kısaltılmasına olanak verir.

Tabloları ayrı bir sayfaya çift boşluklu yazınız veya basınız. Metindeki geçişlerine göre sırasıyla numaralandırınız ve her birine kısa bir başlık veriniz. Tablo içinde yatay ve dikey çizgiler kullanmayınız. Her sütuna kısa veya özet bir başlık veriniz. Yazarlar, açıklayıcı nedenleri başlığa değil dipnotlara koymalıdır. Bütün standart olmayan kısaltmaları dipnotlarda açıklayınız. Dipnotlarda sırasıyla şu sembolleri kullanınız:

*, †, ‡, §, ||, ¶, **, ††, †‡

Standart sapma ve standart ortalama hata gibi istatistiksel değişkenlerin ölçülerini tanımlayınız. Her tablonun metin içinde geçtiğinden emin olunuz.

Yayımlanmış veya yayımlanmamış bir kaynaktan veri kullanıyorsanız, izin alınız ve teşekkür ediniz.

Baskıda çok yer kaplayan yedek verileri içeren ek tabloların, arşivde saklanmak üzere derginin elektronik sürümünde yayımlanması uygun olabilir. Alternatif olarak, bu tablolar okurlara doğrudan yazar tarafından gönderilebilir. Metinde bu durumu belirten bir açıklama yer almalıdır. Tabloları hakemlerin de değerlendirebilmesi için makale ile birlikte gönderiniz.

IV. A. 11. Resimler (Şekiller)

Şekiller profesyonel olarak çizilmeli, fotoğraf- lanmalı veya fotoğraf kalitesinde dijital baskı olarak sunulmalıdır. Basıma uygun şekillerin yanısıra, bazı dergiler yazarlardan artık, derginin web sayfasında yüksek kalitede görüntü veren elektronik bir formattaki (örneğin JPEG veya GIF) dosyalarını istemektedir. Yazarlar, derginin kalite standardına uygun olduğundan emin olmak amacıyla, bu dosyaların görüntülerini bir bilgisayar ekranından kontrol etmelidir.

X ışınlı filmler, tarama ve diğer tanısal görüntülemelerin yanı sıra, patoloji materyallerinin resimleri veya mikrofotograf- ları için net, parlak, siyah-beyaz veya renkli fotoğraf baskısını -genellikle 127x173mm (5x7 inç) ölçülerinde- gönderiniz. Bazı dergiler, şekilleri yeniden çizerler. Şekillerdeki harfler, numaralar ve semboller açık ve yayın için boyutları küçültüldüğünde bile kolayca okunabilecek boyutta olmalıdır. Bir çoğu doğrudan slayt sunumu olarak kullanılacağından resimler mümkün olduğunca kendini açıklayan nitelikte olmalıdır. Buna karşın, başlıklar ve detaylı açıklamalar resimlerde değil alt yazılarda yer almalıdır.

Mikrofotograf- ların ölçekleri kendi içlerinde olmalıdır. Fotoğraflarda kullanılan sembol, ok ve harfler zeminle zıtlık oluşturmalıdır.

Fotoğrafta insanlar yer alacaksa ya tanınmaları sağlanmalı ya da yazılı izinleri alınmalıdır (*Bakınız Bölüm II. E. 1*). Mümkün olduğunca yayımlama izni alınmalıdır.

Şekiller metinde belirttikleri sıraya uygun olarak numaralandırılmalıdır. Eğer daha önce yayımlanmış bir resim kullanılacaksa, materyalin kullanılması için telif sahibinden alınan yazılı izin gönderilmeli ve orijinal kaynağa teşekkür edilmelidir. Toplum çıkarı ile ilgili belgeler dışında, yazar veya yayımcı kim olursa olsun yazılı izin istenir.

Renkli resimlerde derginin negatif film, dia- pozitif veya renkli kart baskısı mı istediğinden emin olunmalıdır. Resim üzerinde belirli bölgeleri işaret eden çizimlerin bulunması editöre reproduksiyonda yardımcı olacaktır. Bazı dergiler, renkli resimleri yazarların ödemesi karşılığında yayımlar.

Yazarlar elektronik formattaki sunum için, derginin “Resimler için Koşullar” bölümüne başvurmalıdır.

IV. A. 12. Resim (Şekil) Alt Yazıları

Resim alt yazılarını ayrı bir sayfadan başlayarak, resimlere karşılık gelen Arabik numaralarla çift boşluklu olarak yazınız. Resmin belirli bölümlerini işaret eden sembol, ok veya harfler kullanıldığında bunları alt yazıda açıklayınız. Resim içindeki ölçeği ve fotoğraftaki boyama yöntemini belirtiniz.

IV. A. 13. Ölçü Birimleri

Uzunluk, yükseklik, ağırlık ve hacim ölçüleri metrik birimler (metre, kilogram ve litre) veya ondalık katları halinde verilmelidir.

Sıcaklıklar santigrad derece olarak yazılmalıdır. Kan basıncı, dergi tarafından özel ölçü birimleri istenmiyorsa civa milimetre (Hg-mm) cinsin-

de olmalıdır.

Dergiler hematolojik, klinik, kimyasal ve diğer ölçü birimlerinin kullanımında farklılıklar gösterir. Yazarlar derginin “Yazarlar için Bilgiler” bölümüne başvurmalıdır. Yazarlar, laboratuvar bilgilerini hem yerel, hem de “Uluslararası Birimler Sistemi”ni (International Systems of Units-SI) kullanarak aktarmalıdır. SI birimleri yaygın olarak kullanılmadığı için, yayından önce editörler, yazarların alternatif veya SI harici birimler eklemesini isteyebilir. İlaç konsantrasyonları, SI veya kütle birimleri kullanılarak yazılabilir, ancak uygun olduğu yerlerde alternatif birimler parantez içinde verilmelidir.

IV. A. 14. Kısaltmalar ve Semboller

Standart olmayan kısaltmaların kullanımı okuyucular için oldukça kafa karıştırıcı olduğundan, sadece standart kısaltmaları kullanın. Başlıkta kısaltma kullanmaktan kaçının. Eğer kısaltma, standart bir ölçü birimi değilse, kısaltmanın tam açıklaması, metindeki ilk kullanımında verilmelidir.

IV. B. Makalenin Dergiye Gönderilmesi

Giderek artan sayıda dergi; diskette, elektronik posta eklentisi olarak veya derginin web sitesine doğrudan indirilerek gönderilen elektronik sunumları kabul etmektedir. Elektronik sunum, posta ücretinin yanı sıra zaman tasarrufu sağlar ve yayın işleminde elektronik ortamda çalışılmasına (örneğin, değerlendirme için gönderildiğinde) izin verir. Makale elektronik ortamda gönderildiğinde yazarlar, yayınları için seçtikleri derginin 'Yazarlar için Bilgiler' bölümüne başvurmalıdır.

Makalenin basılı bir sürümü sunulacak ise, istenen sayıda makale kopyasını ve şekilleri gönderiniz; bunların hepsi hakem ve yayın değerlendirilmesi için gereklidir ve yayın değerlendirmesinde çalışanların bunları çoğaltması beklenme-

melidir.

Makaleler, aşağıdaki bilgileri içeren bir üst yazı ile birlikte gönderilmelidir.

- Aynı veya benzer çalışmanın fazla sayıda yayını olarak kabul edilebilecek tüm sunum ve bildirimler hakkında editöre tam bir beyanda bulunmak. Bu tipte olan herhangi bir çalışma, özellikle belirtilmeli ve yeni makalede kaynak olarak gösterilmelidir. Bu çalışmaların kopyaları da, editörün konuyu nasıl ele alacağına karar vermesine yardımcı olması için, makale ile birlikte gönderilmelidir.
- Eğer makalenin içinde veya yazarların gönderdiği formda konu edilmiyorsa, çıkar çatışmasına yol açabilecek finansal veya diğer ilişkilerin beyanı
- Eğer başka bir formda verilmemiş ise (aşağıya bakınız), makalenin bütün yazarlarca okunduğunun ve onaylandığının, daha önce vurgulanan yazarlık koşullarının yerine getirildiğinin, her yazarın bu makalenin dürüst bir çalışma olduğuna inandığının beyanı
- Eğer makalenin içinde belirtilmemişse, düzeltmeler konusunda diğer yazarlarla iletişimden ve deneme baskısının onaylanmasından sorumlu olan iletişimi yürüten yazarın adı, adresi ve telefon numarası

Mektup, makalenin tipi veya formatı gibi editöre yardımcı olabilecek ek bilgileri sağlamalıdır. Eğer makale önceden başka bir dergiye gönderilmişse, önceki editör ve hakemlerin makale hakkındaki yorumları ile birlikte yazarların bu yorumlara karşı yanıtlarını göndermek veya bildirmek yardımcı olacaktır. Editörler, yazarları bu tipteki önceki yazışmaları sunmak için özendirir ve bu durum değerlendirme işlemini çabuklaştırır.

Artık birçok dergi, sunumun tüm içeriğinin bulunduğunu garantileyen sunum öncesi kontrol listesi vermektedir. Bazı dergiler, yazarlardan belirli çalışma tiplerinde kullanılan kontrol listelerini (örneğin, randomize kontrollü deneyleri

için CONSORT kontrol listesi) doldurmalarını istemektedir. Yazarlar, derginin bu tip kontrol listesi kullanıp kullanmadığını araştırmalı ve eğer isteniyorsa makale ile birlikte göndermelidir.

Yayımlanmış bir materyalin reproduksiyonu, kimlikleri açığa çıkacak olan insanlarla ilgili resim veya bilgileri kullanmak ve katılımcıların ismini yayında kullanmak için alınan izinlerin kopyaları makale ile birlikte gönderilmelidir.

V. Kaynaklar

A. Bu Belgede Kullanılan Kaynaklar

1. Davidoff F for the CSE Task Force on Authorship. Who's the Author? Problems with Biomedical Authorship, and Some Possible Solutions. *Science Editor*. July-August 2000: Volume 23 - Number 4: 111-119.
2. Yank V, Rennie D. Disclosure of researcher contributions: a study of original research articles in *The Lancet*. *Ann Intern Med*. 1999 Apr 20;130(8):661-70.
3. Flanagan A, Fontanarosa PB, DeAngelis CD. Authorship for research groups. *JAMA*. 2002;288:3166-68.
4. Peer Review in Health Sciences. F Godlee, T Jefferson. London: BMJ Books, 1999.
5. World Medical Association Declaration of Helsinki: ethical principles for medical research involving human subjects. *JAMA*. 2000 Dec 20;284(23):3043-5.
6. Pitkin RM, Branagan MA, Burmeister LF. Accuracy of data in abstracts of published research articles. *JAMA*. 1999 Mar 24-31;281(12):1110-1.
7. Patrias K. National Library of Medicine re-

commended formats for bibliographic citation. Bethesda (MD): The Library; 1991.

B. Biyomedikal Dergilerle İlişkili Diğer Bilgi Kaynakları

World Association of Medical Editors (WAME)
www.WAME.org

Council of Science Editors (CSE) www.councilscienceeditors.org

European Association of Science Editors (EASE) www.ease.org.uk

Cochrane Collaboration www.cochrane.org

The Mulford Library, Medical College of Ohio
www.mco.edu/lib/instr/libinsta.html

VI. Uluslararası Tıp Dergileri Editörleri Kurulu Hakkında

Uluslararası Tıp Dergileri Editörleri Kurulu (ICMJE), katılımcıları yıllık olarak toplanan ve "Standartlar" üzerinde yoğunlaşan genel tıp dergileri editörlerinin oluşturduğu bir gruptur. ICMJE, bu belge ile ilgili yorumları ve gündem maddesi önerilerini beklemektedir.

VII. "Biyomedikal Dergilere Gönderilen Makalelerin Uyması Gereken Standartlar"ın Yazarları

Temmuz 2005'te yeniden düzenlenen Standartlar'ı onaylayan katılımcı dergi ve kuruluşların ve bunların temsilcilerinin oluşturduğu kurul (ICMJE), *Annals of Internal Medicine*, *British Medical Journal*, *Canadian Medical Association Journal*, *Croatian Medical Journal*, *Journal of the American Medical Association*, *The Dutch Medical Journal (Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde)*, *New England Journal of Medicine*, *New Zealand Medical Journal*, *The Lancet*, *The Medical Journal of Australia*, *Tidsskrift for*

Den Norske Laegeforening, Journal of the Danish Medical Association (Ugeskrift for Laeger) ve the U.S. National Library of Medicine'dan oluşmaktadır.

VIII. Standartlar'ın Kullanımı, Dağıtımı ve Çevirisi

Kullanıcılar bu belgeyi kâr amacı gütmeyen eğitim amaçlı olarak basabilir, kopyalayabilir ve dağıtabilir. ICMJE, bu belgenin kopyalarını saklamamaktadır.

ICMJE ilgili kurumların resmi İngilizce olarak yazılmış belgeye www.ICMJE.org adresinden ulaşmalarını tercih eder. Belgenin bu adresin dışındaki web sitelerine gönderilmesini onaylamaz.

ICMJE, belgeyi İngilizceden farklı dillere kar amacı taşımadan çeviren ve bu dillerde basan kuruluşları memnuniyetle onaylar. Buna karşılık ICMJE'nin çeviri yapma veya belgenin tıpkı-basımını veya çevrilmiş sürümlerini onaylama imkânı yoktur. Bu yüzden tüm çeviriler şu ifadeyi açıkça belirtmelidir: “Bu, ICMJE'nin yayınladığı 'Biyomedikal Dergilere Gönderilen Makalelerin Uyması Gereken Standartlar'ın (kullanılan dili yazın) tıpkı-basımıdır/çevirisidir. (Kuruluşun ismini yazın) bu tıpkı-basımı/çeviriyi (destekleyen kaynağın ismini yazın) deste-

ği ile hazırlamıştır. ICMJE, bu tıpkı-basımın/çevirinin içeriğini ne desteklemekte ne de onaylamaktadır. ICMJE periyodik olarak Standartlar'ı güncellediği için, (tarih yazınız) tarihinde hazırlanan bu tıpkı-basım/çeviri www.ICMJE.org adresinde yayımlanan şu anki resmi sürümü gerçek anlamda temsil etmeyebilir. 'Biyomedikal Dergilere Gönderilen Makalelerin Uyması Gereken Standartlar'ın resmi sürümü www.ICMJE.org adresindedir.”

'Biyomedikal Dergilere Gönderilen Makalelerin Uyması Gereken Standartlar'ın tıpkı-basımı veya çevirisini yapan kişilerin veya kurumların ICMJE'den resmi yazılı izin almasını talep etmiyoruz. Buna karşılık, ICMJE, belgenin sürümlerinin kaydını tutabilmek amacıyla bu kişi veya kuruluşların söz konusu tıpkı-basımı veya çeviriyi ICMJE sekreterliğine göndermelerini rica eder.

IX. Sorular İçin

Standartlar hakkındaki sorular şu adrese gönderilmelidir: Christine Laine, MD, MPH at the ICMJE Secretariat office, American College of Physicians, 190 N. Independence Mall West, Philadelphia, PA 19106-1572, USA. fax 215-351-2644; e-mail claine@acponline.org. Lütfen dergi tarzları ve politikaları hakkında ICMJE sekreterliğine soru göndermeyiniz.